

İÇİNDEKİLER

TOPRAK KAYBI MI, TOPRAK GASPI MI?	7
Bahar TANRISEVER YALÇIN	
BÜYÜKŞEHİR'E DÖNÜŞMENİN SONUÇLARI	11
Osman GÜRÜN	
BÜTÜNŞEHİRE DÖNÜŞMENİN GETİRECEĞİ MALİYET	13
İsmail OK	
BÜYÜKŞEHİR YASASI	14
Ahmet ÇALCA	
SOSYOLOJİK AÇIDAN TOPRAK	15
Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK	
"İKİ B BATAĞI" DAHA DA DERİNLEŞECEK	17
Yücel ÇAĞLAR	
MAYINLAR TEMİZLENSİN.....	19
Ahmet ATALIK	
MAYINLI ALANLARIN TARIMSAL KULLANIMA UYGUNLUĞU	24
Y.Doç. Dr. Ali Rıza ÖZTÜRKMEN	
NEDEN KÖY ENSTİTÜLERİ? NEDEN YENİ KUŞAK?	26
Alper AKÇAM	
GDO'LU PİRİNÇ KABUSU!.....	29

SUNUŞ

Merhaba Sevgili Meslektaşlarım,

Tarım ve Mühendislik Dergisi'nin 102. sayısı ile sizlerle yeniden buluşmaktan büyük mutluluk duyuyoruz. Hepinize, şahsım ve Yönetim Kurulu Üyesi arkadaşlarım adına, içtenlikle sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Sevgili Meslektaşlarım, geçtiğimiz dönemde tarım sektörü ve ziraat mühendisliği alanında yaşanan önemli gelişmeler ve ODA'mızın yürüttüğü çalışmaları sizlerle paylaşmak istiyorum.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası (ZMO) tarafından, Tarımsal Öğretimin Başlangıcının 167 nci Yıldönümü nedeniyle 14 Ocak 2013 Pazartesi günü, "Bütünleştirilen Şehir, Parçalanmış Kırsal..." konulu bir Sempozyum düzenlenmiştir. Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezi'ndeki Sempozyumun açılışında ZMO Bilim Hizmet ve Teşvik Ödülleri ile Ödül Ödülleri ve Basın Ödülü sahiplerine törenle verilmiştir. ODA'mız tarafından Kars Boğatepe Peynir Müzesi Koordinatörü İlhan KOÇULU, SÜTAŞ Yönetim Kurulu Başkanı Muharrem YILMAZ, SÜRKOOP Başkanı Ramazan ÖZKAYA ve meslektaşımız Öner ÜNALAN'a Özel Ödül sunulmuştur.

Ege TV program yapımcısı İsmail UĞURAL, ZMO Basın Ödülü'ne değer görülmüştür. Prof. Dr. İsmail KARACA, Prof. Dr. Selim KAPUR ve Doç. Dr. Mehmet KARACA'ya ZMO Bilim Ödülü verilmiştir. Prof. Dr. Abdurrahim KORUKÇU, Prof. Dr. Cemalettin Yaşar ÇİFTÇİ, Prof. Dr. Erkan BENLİ, Prof. Dr. Mehmet Ali ÇULLU, Prof. Dr. Meriç ALBAY, Prof. Dr. Poyraz ÜLGER, Prof. Dr. Rahmi KESKİN, Doç.

Dr. Nedret DURUTAN, Arca ATAY Bedri TÜRK ve Ferhat YILMAZ ZMO Hizmet Ödülü almışlardır. Ümrhan ATAY da ZMO Teşvik Ödülü'ne değer bulunmuştur.

Törende meslekte 50. yılını dolduran meslektaşlarımıza da plaket sunulmuştur. Sempozyum kapsamında, "Şehirleşme Açısından Büyükşehir Yasası Ne Getirir Ne Götürür?" ve "Tarım ve Kırsalın Geleceği Açısından Büyükşehir Yasası Ne Getirir Ne Götürür?" konulu iki ayrı oturum yapılmıştır.

Tarım Haftası Etkinlikleri kapsamında, 13 Ocak 2013 Pazar günü "Tavla Turnuvası" düzenlenmiştir. Geleneksel Başak Balomuz da 19 Ocak 2013 Cumartesi günü Dedeman Otel'i'nde gerçekleştirilmiştir. Coşku içinde geçen geceye üyelerimizin yanı sıra meslek odaları, kurum ve kuruluşların temsilcileri de katılmıştır.

Değerli üyelerimiz, Ziraat bayilerinin sektörel sorunlarını belirlemek, çözüm önerilerini tartışmak ve ilgilileri aynı çatı altında bir araya getirmek amacıyla TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası tarafından geleneksel olarak düzenlenen Ziraat Bayileri Zirvesi'nin 3. üncüsü 4-6 Ocak 2013 tarihleri arasında Konya Şubemizin ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. Zirvede zirai ilaç, gübre, tohum, fide ve fidan sektöründeki sorunların yanı sıra bu girdileri satan Ziraat Mühendislerinin karşılaştıkları sıkıntılar ve çözüm önerileri tartışılarak, Sonuç Bildirgesi hazırlanmıştır.

Hatırlanacağı üzere geride bıraktığımız dönemde, barkod ve reçete uygulamaları ile ilgili sistemin yürümediği Gıda Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı'nın kendisi tarafından da kabul edilmesine rağmen, bayiler üzerindeki denetimlerde meslektaşlarımıza barkod sistemi gerekçe gösterilerek 6 bin liraya yaklaşan para cezaları kesilmişti. Üyelerimizin çok zor durumda kalmasına neden olan bu uygulamalara derhal son verilmesi için girişimlerimiz devam etmektedir.

Bu arada ziraat mühendislerinin yanı sıra eczacı, ziraat teknisyeni ve teknikerlerin de bayi veya toptancı izin belgesi alabilmesine olanak sağlayan düzenlemeye

karşı iptal ve yürütmenin durdurulması istemiyle açılan dava da sürmektedir. Bitki koruma ürünlerini satma ve depolama yetkisi Ziraat Mühendislerine aittir. ODA'mız meslektaşlarımızın bu alanda hak kaybı yaşamamaları için bütün gücüyle mücadele etmektedir.

Sevgili meslektaşlarım, 43. Dönem İşyeri Temsilcileri ile 9 Şubat 2013 tarihinde ODA'mızda bir toplantı yapılmıştır. Toplantıda, ODA'mızın son dönemde yaptığı çalışmalar ile önümüzdeki dönemde yapılması planlananlar hakkında İşyeri Temsilcileri bilgilendirilmiştir. Görüş alışverişinde bulunulan toplantıda, üyelerimizin ODA'mızdan beklentileri de dile getirilmiş ve yol haritası çizilmiştir.

ODA'mız, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nce Tarım Öğreniminin 167. Yılı nedeniyle 10 Ocak 2013 Perşembe günü düzenlenen törene katılım sağlamıştır.

ODA'mızın 20. Adalet ve Demokrasi Haftası kapsamında düzenlediği, Prof. Dr. Cemal TALUĞ'un "Üniversitenin Cansuyu: Özgür ve Eleştirel Düşünce" konulu söyleşi, 28 Ocak 2013 Pazartesi günü gerçekleştirilmiştir. Çağdaş Sanatlar Merkezi'ndeki etkinlik ilgiyle izlenmiştir.

Öte yandan büyük umutlarla başlatılan **Tarımsal Danışmanlık** sisteminde ne yazık ki istenilen sonuçlar elde edilememiştir. Önümüzdeki süreçte yapısal bir dönüşüme gidilmemesi halinde sistemin geleceğe taşınması mümkün gözükmemektedir. Üreticiler her geçen gün yoksullaşırken ücretli danışman çalıştıramamakta, getirilen devlet desteği de bu konuda yeterli olmamaktadır. Bugün sertifikalı tarım danışmanı sayısı 8740 kişi iken, sahada yalnızca 458 danışman çalışmaktadır. Bu tablonun mutlaka değişmesi lazımdır.

Bilindiği üzere Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik uyarınca Tarımsal Danışmanlık sertifikalarının üç yılda bir vize ettirilmesi zorunludur. Bu kapsamda vize başvurusu yapan kişinin bu süre içerisinde tarımsal konularda en az iki eğitime katıldığını belgelemesi gerekmektedir. ODA'mız üyelerimizin vize işlemleri için tüm yurt genelinde eğitimler vermeye devam etmektedir. Ancak 8 Kasım 2012 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan bir yönetmelik değişikliği ile sertifikaların vizesi için tanınan 6 aylık ek süre kaldırılmıştır. Bunun üzerine meslektaşlarımız ODA'mıza başvurarak, bu sorunun Bakanlık gündemine taşınmasını istemişlerdir. ODA'mız sorunun giderilmesi amacıyla 25.12.2012 tarihinde Bakanlığa bir yazı yazmış, ancak henüz bir yanıt alamamıştır.

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Eğitim Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı'nda 5 Mart 2013 tarihinde yapılan Merkez Teknik Komite toplantısına ODA'mız adına Antalya Şube Başkanı Vahap TUNCER katılmıştır. Toplantıda Tarımsal Danışmanlık Disiplin Kurulu oluşturulmuştur. Bakanlık önerisinde Odamıza disiplin kurulunda yer verilmemiş olup, yapılan itiraz ve tartışmalar sonucu Ziraat Mühendisleri Odası'nın Disiplin Kurulu'nda olması karar altına alınmıştır. 21 Mart 2013 tarihinde Ankara'da yapılan Disiplin Kurulu Toplantısına da katılım sağlanmıştır. Toplantıda, tarım danışmalarının ziyaret edeceği işletme sayılarının artırılması önerisi kabul görmemiş, buna karşın serbest tarım danışmanlarının daha rahat çalışmalarına olanak sağlamak amacıyla yıllık ziyaret sayısının kaldırılması ilke olarak kabul edilmiştir.

Serbest tarım danışmanlarına verilen devlet desteğinin etkin kullanımı ve adil paylaşımının sağlanması için serbest tarım danışmanlarının daha etkin denetlenmesi kararı alınmıştır. Bu kapsamda Odamız temsilcisinin de katıldığı bir komisyon tarafından Üretici Memnuniyet Formu'nun hazırlanarak İl ve İlçe Müdürlükleri tarafından yapılacak denetimlerin bu forma göre yapılması kararı alınmıştır.

Serbest tarım danışmanlarının uzun vadede kalıcı olması ve üreticinin sisteme entegrasyonunun sağlanması açısından verilen devlet desteğinin üretici birlikleri üzerinden yapılmasının sağlanması için üretici birlikleri üyelerine verilen destek miktarının artırılması ilke olarak benimsenmiştir. Bu amaçla önümüzdeki aylarda üretici birlikleri ve Odamızın da katıldığı kurul tarafından bir çalışma yapılacaktır.

Sevgili üyelerimiz, Geleneksel Gıdalar Sempozyumu ile ilgili olarak 13 Şubat 2013 Çarşamba günü Adana'da yapılan toplantıya katılım sağlanmıştır. Toplantıdan sonra Çukurova Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mustafa KİBAR, Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Halil İbrahim ELEKÇİOĞLU, Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Gıda Bölümü Başkanı

SUNUŞ

Prof. Dr. Zerrin ERGİNKAYA ve öğretim üyelerinin yanı sıra Adana Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü Hamit AYGÜN ile bir araya gelinerek, görüş alışverişinde bulunulmuştur.

2018 yılında Antalya’da düzenlenecek 19. Uluslararası Ziraat Mühendisliği Kongresi’nin hazırlık çalışmalarının değerlendirilmesi amacıyla 18 Şubat 2013 Pazartesi günü ODA’ımızda bir toplantı yapılmıştır.

TMMOB 42. Dönem 2. Danışma Kurulu toplantısı 3 Mart 2013 tarihinde Ankara’da İnşaat Mühendisleri Odası Teoman Öztürk Salonu’nda gerçekleştirilmiştir. Danışma Kurulu’na Yönetim Kurulu üyelerimiz, Genel Merkez ve Şube yöneticilerimiz katılmıştır.

Suyun Ticarileştirilmesine Hayır Platformu’nun, 6 Mart 2013 Çarşamba günü TBMM Dikmen Kapısı önünde, Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı, Mera Kanununda Değişiklik Yapılması Kanun Tasarısı ve hazırlanmakta olan Su Kanunu Tasarısı gibi doğayı ve doğal varlıkları yok edecek düzenlemelerin geri çekilmesi için yaptığı eyleme katılım sağlanmıştır.

Atatürk Orman Çiftliği davasındaki bilirkişi raporunun tamamlanması nedeniyle Ziraat Mühendisleri Odası, Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Peyzaj Mimarları Odası, Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi, Çevre Mühendisleri Odası ve Ankara Barosu tarafından 16 Ocak 2013 Çarşamba günü ortak bir basın toplantısı düzenlenmiştir. Raporda, “AOÇ’deki yapılaşmanın kamu yararına uygun olmadığı” sonucuna varılmıştır.

Değerli Üyelerimiz, ODA’ımız fiziki kapasitesini artırma çalışmaları kapsamında, Genel Merkezimizin bulunduğu binanın 6. katındaki daire satın alınarak, yeniden düzenlenmiş ve üyelerimizin hizmetine açılmıştır.

Süleyman Demirel Üniversitesi’nde ODA’ımızı tanıtan ve tarımın son 10 yılını değerlendiren bir konferans verilmiştir.

Yönetim Kurulu Üyemiz ve Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK tarafından 13

Şubat 2013’te İstanbul’da; 22-23 Mart 2013 tarihlerinde de İzmir’de “Yeni Büyükşehir Belediyesinin Tarıma ve Kırsal Alana Etkileri” konulu konferanslar verilmiştir.

Meslek İçi Eğitim Merkezimiz, çalışmalarını etkin biçimde sürdürmektedir.

Özellikle gıda işyerlerinde İstihdamı Zorunlu Personel olarak görev yapan meslektaşlarımıza yönelik olarak 19-20 Ocak 2013 tarihleri arasında “İç Tetkikçi Kursu” düzenlenmiştir. İki gün süren eğitim Vecdi KARACAOĞLU tarafından verilmiştir. Eğitimin tamamlanmasının ardından kursiyerlere törenle sertifikaları dağıtılmıştır.

SUNUŞ

ODA'mızca Şubat ve Mart aylarında 5 ayrı grup için Biyosidal Ürün Uygulayıcı Eğitimleri (Halk Sağlığına Yönelik İlaçlama Eğitimi) yapılmıştır. Eğitimler, Prof. Dr. İbrahim ÇİLİNGİR, Prof. Dr. Cem ÖZKAN, Prof. Dr. Ergin DURSUN, Dr. Mehmet ASRİ ve Özden GÜNGÖR tarafından verilmiştir. Yapılan sınavla tamamlanan eğitimlerde tüm kursiyerler başarılı olarak belge almaya hak kazanmışlardır.

ODA'mızca 7-16 Mart 2013 tarihleri arasında Şanlıurfa'da "Detaylı Toprak Etüt ve Haritalama Eğitimi" düzenlenmiştir. Arazi toplulaştırma, tarla içi geliştirme, arazi sınıflandırma ve arazi etütlerinde çalışacak ziraat mühendislerine yönelik olarak düzenlenen eğitim 10 gün sürmüştür. Eğitim, Prof. Dr. Suat ŞENOL, Prof. Dr. Mehmet Ali ÇULLU, Prof. Dr. Mustafa SARI, Prof. Dr. Yusuf KURUCU ve Doç. Dr. İlhami BAYRAMİN tarafından verilmiştir. Eğitimin tamamlanmasının ardından törenle sertifikalar dağıtılmıştır.

İş Güvenliği Uzmanlığı konusunda 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve ilgili yönetmelikler gereği ancak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca Yetkilendirilmiş Kurumlar tarafından eğitim verilebilmektedir. Bu kapsamda, Genel Merkez ve Şubelerimiz yetkilendirilmiş eğitim merkezleriyle görüşerek, üyelerimizin indirimli olarak eğitim almalarını sağlamışlardır.

Değerli Üyelerimiz,

ZMO, **tarım topraklarının korunması** yönündeki çalışmalarını da kararlılıkla sürdürmektedir. Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun amacı doğrultusunda uygulanması, bu kapsamda toprak ve arazi varlığına ilişkin temel belirlemelerin yapılması, bu belirlemelere dayalı arazi sınıflamalarının gerçekleştirilmesi ve tarım arazilerinin korunarak amacı yönünde kullanılması konuları Toprak Koruma Kurulları'ndaki temsilcilerimiz aracılığıyla gündemde tutulmaktadır.

Ülke genelinde Toprak Koruma Kurullarının işleyişindeki sıkıntılar ve tarım arazilerine yönelik kamu yararına aykırı yanlış kullanım kararlarını etkinlikle izleyen ODA'mız, hukuki platformda da gerekli mücadeleyi vermektedir. ODA'mızın toprak mücadelesi kapsamında bugüne dek açtığı davalar sonucunda, Adana, Afyon, Antalya, Balıkesir, Bolu, Bursa, Çanakkale, Düzce, İstanbul, İzmir ve Muğla'da tarım arazilerini yapılaşmaya açan kararlar mahkemeler tarafından iptal edilmiştir.

Ankara'da Gazi Yerleşkesi'nin Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Alanı ilan edilmesine karşı dava açılmıştır. Zeytinciliğin Islahı, Yabancılarının Aşılattırılmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğe karşı da yargı yoluna gidilmiştir. Samsun Terme Ovası'nın yapılaşmaya açılmasında ısrar eden mahkemenin kararı Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu tarafından bozulmuştur. Reyhanlı Barajı Projesi için Hatay-Reyhanlı TİM arazisinin alınmasına onay veren mahkeme kararı da Danıştay 10. Dairesi'nden dönmüştür.

Sevgili Arkadaşlarım,

Tarımsal yükseköğretime yönelik etkinliklerimiz kapsamında, ZMO Öğrenci Kolu toplantı ve çalışmalarına devam ederek, ODA'mızın da katkılarıyla Yel Değirmeni Dergisi'nin üçüncü sayısını çıkartmıştır.

ODA'mız tüm demokratik kitle örgütleri, siyasi partiler ve kamu yönetimi organları ile ilişkilere de gereken önemi vermektedir.

SUNUŞ

TARGEL ataması bekleyen meslektaşlarımız 22 Mart 2013 Cuma günü ODA'mızı ziyaret etmişlerdir.

Değerli Meslektaşlarım,

Tarım ve Mühendislik Dergimizin bu sayısında, son dönemde yürürlüğe konulan yasal düzenlemelerin tarım topraklarına yönelik olumsuz etkilerini incelediğimiz "Toprak Kaybı mı, Toprak Gaspı mı?"

konulu dosya çalışmamızı sizlerin bilgisine sunuyoruz. Konuyla bağlantılı olarak Muğla Belediye Başkanı Osman GÜRÜN, Balıkesir Belediye Başkanı İsmail OK ve Akyaka Belediye Başkanı Ahmet ÇALCA'nın Büyükşehir Belediyesi Yasası'na ilişkin görüşlerine yer veriyoruz.

Yönetim Kurulu Üyemiz Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK'un "Sosyolojik Açıdan Toprak", İstanbul Şube Başkanımız Ahmet ATALIK'ın "Mayınlar Temizlensin, Araziler ve Hayatlar Tarımla Yeşersin" ve Şanlıurfa Şube Başkanımız Yrd. Doç. Dr. Ali Rıza ÖZTÜRKMEN'in "Türkiye - Suriye Sınırındaki Mayınlı Alanların Tarımsal Kullanıma Uygunluk Potansiyeli" başlıklı makalelerini yayınlıyoruz. Toprak Dosyamızı, Yücel ÇAĞLAR'ın "İkibe Batağı" Daha da Derinleşecek" başlıklı makalesi ile tamamlıyoruz.

Köy Enstitüleri'nin 73. Kuruluş Yıldönümü nedeniyle Alper AKÇAM'ın fotoğraflar eşliğinde hazırladığı, "Neden Köy Enstitüleri? Neden Yeni Kuşak?" başlıklı yazısına yer veriyoruz.

Mersin'de yakalanan GDO'lu pirinçler ve GDO'ya yönelik bilgi içeren çalışmamızı da Dergimiz aracılığıyla sizlerin bilgisine sunuyoruz.

Sayın Meslektaşlarım,

Önümüzdeki dönemde, ZMO 43. Dönem II. Danışma Kurulu 3-5 Mayıs 2013 tarihlerinde Rize'de gerçekleştirilecektir.

ODA'mız tarafından geleneksel hale getirilen Öğrenci Kurultaylarının 9 uncusu, Kasım 2013 tarihinde Ankara'da yapılacaktır.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, 59 yıllık birikimiyle, bilimin ışığında, mesleki – teknik bir temelde, yurtsever ve kararlı tutumunu sürdürmektedir. ZMO bugüne kadar

olduğu gibi bundan sonra da, tarım sektörünün sorunlarının çözümü; Oda ve üye hukukunun korunması ve geliştirilmesi için çalışmalarına kararlılıkla devam edecektir.

Selam ve saygılarımla,

Dr. Turhan TUNCER

Başkan

TOPRAK KAYBI MI, TOPRAK GASPI MI?

Bahar TANRISEVER YALÇIN

Verimli tarım arazilerimiz, rant uğruna çıkartılan yasalar, Toprak Koruma Kurulları ve bakanlıklarca alınan “kamu yararı” (!) kararlarıyla sürekli olarak yok edilirken, bankalar da kredi borçları nedeniyle kısaca aldıkları çiftçilerin arazilerine el koymaya başladılar. Tarım arazilerini koruma ve üretimi artırmakla görevli Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın ise yaşanan olumsuzluklara çare bulmak yerine, sebze ve meyve yetiştirmek için Sudan'da 5 milyon dönümlük arazi kiralamaya çalışması tepkiyle karşılandı.

TÜİK rakamlarına göre 1990 yılından bu yana son 20 yılda ülkemizde toplam işlenen alanlar 24.8 milyon hektardan 20.5 milyon hektara düştü. Toplam tarım alanı ise 27.8 milyon hektardan, 23.6 milyon hektara indi. Yani 4 milyon hektardan (40.000 km²) fazla tarım alanı kaybedildi. Bu miktarın, 39.000 km² yüzölçümü ile Türkiye'nin en büyük ili olan Konya'dan bile daha büyük bir alana denk geldiği düşünüldüğünde, durumun ciddiyeti daha iyi anlaşılacaktır.

Tablo 1 Yıllara Göre Tarım Arazilerindeki Değişimler (Bin Hektar)

Yıllar	Tarla Alanı		Sebze Bahçesi	Toplam İşlenen Alan	Meyve Bağ Zeytin	Toplam Tarım Alanı*
	Ekilen	Nadas				
1990	18.868	5.324	635	24.827	3.029	27.856
1995	18.464	5.124	785	24.373	2.461	26.834
2000	18.207	4.826	793	23.826	2.553	26.379
2005	18.148	4.876	806	23.830	2.776	26.606
2006	17.440	4.691	853	22.984	2.895	25.879
2007	16.945	4.219	815	21.979	2.909	24.888
2008	16.460	4.259	836	21.555	2.950	24.505
2009	16.217	4.323	811	21.351	2.943	24.294
2010	16.333	4.249	802	21.384	3.010	24.394
2011	15.712	4.017	810	20.539	3.091	23.630

(*) Çayır ve meralar hariç, Kaynak: TÜİK

Tarım arazilerini korumak için çıkartılan 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, yanlış uygulamalarla amacından saptırılmıştır. Düzenleme, verimli arazilerin Toprak Koruma Kurulu kararlarıyla tarım dışına çıkartılmasına yasal zemin sağlama aracı olarak kullanılmıştır. 2001 – 2005 yılları arasında Tarım Arazilerinin Korunması ve Kullanılmasına Dair Yönetmelik kapsamında tarım dışına çıkarılan araziler 424.994 hektardır. 5403 sayılı yasa sonrasında, 2005 – 2010 yılları arasında ise 402.013 ha tarım arazisine amaç dışı kullanım izni verilmiştir. Toplam olarak son 9 yılda 827.000 hektar arazi tarım dışına çıkarılmıştır. Bu rakamlar resmi olan rakamlardır. Resmi olmayan rakamlarla bu değer yaklaşık 2.000.000 hektara ulaştığı belirtilmektedir. 5403 sayılı Yasanın tarım arazilerinin amaç dışı kullanımının engellenmesi için çıkarılmasına karşın, yönetmelikle korunamayan arazilerin yasayla da korunamadığı görülmüştür.

Tablo 2 Tarım Dışına Çıkarılan Arazi Miktarları

Yıllar	Başvuru Sayısı	İzin Verilen (ha.)	İzin Verilmeyen (ha.)	İrtifak Hakkı (ha.)	Kanun Kapsamı Dışında Kalan (ha.)	Genel Toplam(ha.)
2001	1.850	31.843	11.824	3.032	16.838	63.537
2002	5.700	198.817	74.576	3.205	121.799	398.397
2003	3.578	81.116	50.665	2.707	66.733	201.221
2004	2.327	57.020	46.449	2.482	66.590	172.541
2005	2.291	56.198	50.413	2.482	14.711	123.804
TOPLAM	15.746	424.994	233.927	13.908	286.671	959.500
2005	1.293	41.998	14.196	1.700	10.707	68.601
2006	3.542	128.311	167.265	49.926	372.625	718.127
2007	3.855	62.224	38.978	7.818	56.183	165.203
2008	4.682	116.331	62.526	12.520	52.550	243.927
2009	3.099	33.848	44.668	6.319	33.529	118.364
2010	1.830	19.301	23.229	4.134	22.067	68.731
TOPLAM	18.301	402.013	350.862	82.417	547.661	1.382.953
GENEL TOPLAM	34.047	827.007	584.789	96.325	834.332	2.342.453

Kaynak: TÜGEM-Haziran 2011

NOT: Tarım arazilerinin amaç dışı kullanımı ile ilgili uygulamalar 2001 yılından 2005 yılı Temmuz ayına kadar Yönetmelik kapsamında, 2005 yılı Temmuz ayından itibaren ise 5403 sayılı Kanun kapsamında yürütülmüştür.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, ülke genelinde Toprak Koruma Kurulları'ndaki temsilcileri aracılığıyla tarım arazilerinin korunarak amacı yönünde kullanılması için gereken çabayı göstermektedir. ZMO Şube ve İl Temsilcilikleri kamu yararına aykırı kararları izlemekte ve Toprak Koruma Kurulları'nda ODA üyelerinin muhalefetine karşın tarım arazilerinin yok edilmesine neden olacak kararlar alınması halinde yargı yoluna başvurmaktadır.

ZMO'nun toprak mücadelesi kapsamında bugüne dek açtığı davalar sonucunda, Adana, Afyon, Antalya, Balıkesir, Bolu, Bursa, Çanakkale, Düzce, İstanbul, İzmir ve Muğla'da tarım arazilerini yapılaşmaya açan kararlar mahkemeler tarafından iptal edilmiştir. Samsun'un verimli Terme Ovası'nın yapılaşmaya açılmasına onay veren mahkeme kararı ikinci kez Danıştay tarafından bozulmuştur. Ancak, Erzurum Teknik Üniversitesi'nin, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ne tahsisli tarım arazisinde kurulmak istenmesine karşı açılan dava ve Yalova Atatürk TİGEM arazisinin, Yalova Üniversitesi için tahsis edilmesi işlemine karşı açılan dava mahkemeler tarafından reddedilmiştir.

Kültürel ve doğal varlıklarımıza yönelik tasarruflar üzerindeki hukuki denetim mekanizması günden güne etkinliğini yitirmektedir.

Resmi Gazete'de 17 Ağustos 2011 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 648 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname ile İmar Yasası'nın 27. Maddesi değiştirilmiş ve eklenen bir madde ile tarım arazilerinin ve meraların amaçları dışında kullanılmasının yolu açılmıştır. Bunun arkasından yabancıların edinebileceği taşınmaz miktarını artırılmış ve 2B'ler ile Hazineye ait tarım arazilerinin satışına olanak veren düzenlemeler yapılmıştır. Ülkemiz tarımsal üretiminin düşmesi ve hayvancılığımızın içinde bulunduğu durum dikkate alındığında bu uygulamaların iyi niyetli olarak kabul edilmesi kesinlikle mümkün değildir.

YABANCILAR 6 AYDA 6 BİN DÖNÜM TARIM ARAZİSİ ALDI

18 Mayıs 2012 tarihinde yürürlüğe giren Tapu Kanunu ve Kadastro Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun ile yabancılara tarım arazisi satışının önü açılırken, toprak alım sınırı 2,5 hektardan 30 hektara yükseltilmiş ayrıca Bakanlar Kurulu'na bu miktarı 60 hektara çıkarma yetkisi tanınmıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar'ın CHP Kırklareli Milletvekili Turgut Dibek'in yazılı soru önermesine verdiği cevaba göre; yasanın çıktığı 18 Mayıs 2012 tarihinden Kasım 2012'ye kadar geçen 6 aylık süre içinde yabancı uyruklu gerçek kişiler tarafından 1 milyon 969 bin (1969 dönüm); yabancı sermayeli şirketler tarafından ise 3 milyon 900 bin metrekare (3900 dönüm) 'tarla, bahçe, bağ, zeytinlik' niteliğinde tarım arazisi satın alınmıştır.

1.1.2003 ve 31.1.2012 tarihleri arasında ise 138 bin 828 yabancı uyruklu gerçek kişiye toplam 137 milyon 192 metrekarelik (137.192 dönüm) 153 bin 183 taşınmaz satılmıştır.

Günümüzdeki toprak kayıpları, Osmanlı Devleti'nin çöküş döneminde yaşananları anımsatmaktadır. Osmanlı 1868'de çıkardığı İstimlak Nizamnamesi (Sefer Yasası) ile yabancılara taşınmaz edinme hakkını herhangi bir karşılıklılık olmaksızın vermişti. Bu dönemde İngilizlerin Batı Anadolu'da satın aldığı topraklar 3 milyon dönüme, Ermeni, Rum ve Yahudilerin eline geçen topraklar da 5-6 milyon dönüme ulaşmıştı. 1878 yılında ise İzmir civarındaki tarıma elverişli arazilerin tümü 41 İngiliz tüccarın eline geçmişti.

1878 Osmanlı-Rus Savaşını fırsat bilen İngiltere, Ruslara karşı Osmanlı'ya yardım vaadiyle Kıbrıs'ı yılda 92 bin altına kiraladı. Bu kiralama geçici bir süre için olup, tehlike geçtikten sonra Osmanlıya geri verilecekti. Ancak Osmanlı Devleti Almanya'nın

yanında I. Dünya Savaşı'na katıldığını açıklayınca, bunu fırsat bilen İngiltere yayımladığı bir emirname ile Kıbrıs'a el koymuş ve 92 bin altın ödemesini de durdurmuştu. Ada, 1923'te imzalanan Lozan Anlaşması ile hukuken de İngilizlere bırakılmıştı.

TARIMSAL KREDİLER CAN YAKIYOR

Öte yandan üreticinin yeterince desteklenmediği ülkemizde çiftçi, içinde bulunduğu zor koşullardan kurtulmak için maalesef çareyi banka kredilerinde aramaya başlamıştır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu verilerine göre, 2007'de 10 milyar lira düzeyinde olan tarımsal kredi hacmi, 2012 yılı sonu itibarıyla 42.5 milyar liraya çıkmıştır.

Tablo 3 Tarım Kredileri - BDDK (Bin TL)

	2007		2008		2009	
BANKALAR	Toplam Nakdi Kredi	Takipteki Alacak	Toplam Nakdi Kredi	Takipteki Alacak	Toplam Nakdi Kredi	Takipteki Alacak
Kamu	6.637.391	84.399	8.247.517	135.396	10.491.260	471.483
Yerli Özel /Yabancı Ortaklı	2.491.035	174.170	2.554.765	235.916	2.290.107	294.415
Yabancı	901.624	46.270	2.055.157	79.809	2.173.373	175.458
TOPLAM	10.030.050	304.839	12.857.439	451.121	14.954.740	941.356
	2010		2011		2012	
BANKALAR	Toplam Nakdi Kredi	Takipteki Alacak	Toplam Nakdi Kredi	Takipteki Alacak	Toplam Nakdi Kredi	Takipteki Alacak
Kamu	16.711.584	526.180	22.979.394	501.515	32.642.626	653.792
Yerli Özel /Yabancı Ortaklı	3.565.809	251.996	5.097.194	241.179	6.133.719	173.299
Yabancı	2.533.773	219.044	2.854.204	172.186	3.760.626	191.054
TOPLAM	22.811.166	997.220	30.930.792	914.880	42.536.971	1.018.145

Kaynak: BDDK Finansal Haritası

Türkiye'nin 2013 yılı tarım bütçesinin yalnızca 9.1 milyar lira olduğu düşünüldüğünde, 42.5 milyar liralık kredi hacminin yaratabileceği tehlikeler daha iyi anlaşılacaktır. Buna koşut olarak bankaların tarım sektörüne yönelik takipli alacakları da hızla büyüyerek 1 milyar lirayı geçmiştir. Özellikle yabancı sermayeli bankaların borçlarını ödeyemeyen çiftçilerin topraklarına el koyarak, icra yoluyla sattığına ilişkin haberler basında sıkça yer almaya başlamıştır. Ziraat Bankası da geçtiğimiz aylarda Mersin Kazanlı beldesinde kredisini ödeyemediği için topraklarına el koyduğu 300 üreticinin tarlasını satışı sunmuştur.

Ayrıca, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi EKER'in Tekirdağ Milletvekili Candan YÜCEER'in soru önermesine verdiği yanıtta göre, Şubat 2013 tarihi itibarıyla ülke genelinde 403 bin 870 çiftçinin Tarım Kredi Kooperatiflerine toplam 4 milyar 259 milyon 223 bin lira borcu bulunmaktadır.

KÖYLÜ 2B ARAZİSİNİ ALAMIYOR!

Kamuoyunda "2B Yasası" olarak bilinen ve "Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun" 26 Nisan 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Adıyla çelişir biçimde "orman köylülerinin kalkınmalarının desteklenmesi" ile "yeni orman alanlarının oluşturulması" işlemlerinin geçiştirildiği yasa ile başta "2B arazileri" olmak üzere Hazineye ait tarım arazilerinin satılmasının önü açılarak, arazi işgalciliği özendirilmiştir.

Ancak 2B arazilerinin yüksek rayiç bedellerini ödeyemeyen pek çok köylü düzenlemeye tepki göstermiştir. Yasa üzerinde daha sonra yapılan değişikliklerle tarım arazileri için rayiç bedel oranı, büyüklüklerine bakılmaksızın, yüzde 70'ten yüzde 50'ye indirilse de, bunun da yeterli olmadığı belirtilmektedir. Yasa gereği köylülerin kullandıkları araziye satın almamaları halinde, söz konusu 2B arazisi Hazine'ye devredilecektir. Bu nedenle düzenlemenin önümüzdeki dönemde çok büyük mağduriyetlere yol açacağı uyarısı yapılmaktadır.

BÜYÜKŞEHİR YASASI, TARIM ARAZİLERİNİ ARSAYA DÖNÜŞTÜRECEK

Resmi Gazete'de 6 Aralık 2012 tarihinde yayınlanan Büyükşehir Belediyesi Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile üretim için kullanılması gereken verimli tarım arazileri, kentsel alan kapsamına alınıp arsaya dönüştürülebilir. Böyle bir durum söz konusu olduğunda oluşacak arsa rantı, doğal varlıklarımız üzerinden haksız servet edinilmesine neden olacaktır. Dolayısıyla, bundan sonra köylerde-kasabalarda-küçük ilçelerde yaşayanların, tarım ile geçinenlerin mülkiyetleri üzerinde ciddi tehditler ortaya çıkabilecektir.

Yasa ile 16 bin köyün tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Bu köylerde rantçıların gözünü diktiği kıyı alanları ve meralar "amaç dışı kullanıma" açılırsa doğal varlıklar ve kır yaşamı, ekosistem dengesi gözetilmeksizin tahribata uğrayacaktır. Sonuç olarak üretim kaynakları kısıtlanan kırsaldaki yurtsuz kentte iş bulmaya zorlanacak ve kırdan kente göç hızlanacaktır.

TABIATI VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİ KORUMA KANUN TASARISI

2010 yılından bu yana TBMM’de bulunan Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı da yeniden Meclis gündemine taşınmıştır. ODA’mızın da içinde yer aldığı çevre ve doğa koruma konusunda çalışan 84 yerel ve ulusal sivil toplum kuruluşundan oluşan Tabiat Kanunu İzleme Girişimi, tasarıya karşı bir dizi eylem başlatmıştır.

Tasarının mevcut haliyle TBMM’den geçmesi halinde ormanlar, sulak alanlar, kıyılar ve bütün diğer doğal varlıklar geri dönüşü olmayacak biçimde tahrip edilecektir. Koruma altındaki alanların tümünün statüsü yeniden değerlendirilecek, bugüne kadar ilan edilmiş 1000’ in üzerindeki doğal sit statüsü tümüyle iptal edilecek ve ülkemizdeki en güçlü doğa koruma yasalarından Milli Parklar Kanunu yürürlükten kaldırılacaktır. Düzenlemeye göre “üstün kamu yararı” gerekçe gösterilerek korunan alanlarda her türlü yatırıma izin verilebilecektir. Herhangi bir milli park alanında otoyol, maden, toplu konut, sanayi, turizm ve enerji yatırımı yapılabilecektir.

16 TİGEM İŞLETMESİ KİRAYA VERİLDİ

Öte yandan Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana tarıma rehberlik eden TİGEM de, ülke için stratejik önem taşıyan diğer kamu kuruluşları gibi özelleştirmeden payını almış, özel sektöre kiralama sonucunda TİGEM’in ülke genelindeki işletme sayısı 38’den 22’ye düşmüştür. 2003 yılında Kazova Tarım işletmesinde kurulan ortaklık ile birlikte 2005 – 2011 yılları arasında toplam 16 işletme özel sektöre kiralanmıştır. Bu işletmeler şunlardır: Acıpayam, Alpaslan, Altındere, Bala (iştirak modeli), Boztepe (kısmi), Çiçekdağı, Gelemen, Gökçeada, Göle, Hafik, İnanlı, Kahramanmaraş, Kazova (iştirak modeli), Kumkale Turunçgiller ve Manisa TİM. Önümüzdeki dönemde 7 işletmenin daha kiralanması planlanmaktadır.

Ancak TİGEM’in web sayfasında yer alan 2011 yılı Faaliyet Raporu’na göre, Altındere ve Manisa TİM’de, kiralaayanlar sözleşme şartlarını yerine getirmedikleri için işletmenin tahliyesi için yasal süreç başlatılmıştır. Altındere TİM Hamdi Ulukaya tarafından, Manisa TİM ise Ahmet Tekin tarafından kiralanmıştır.

TİGEM’in toplam arazi varlığı, kiralanmış işletmelerle birlikte aşağıdaki tablodan görülebilir:

Tablo 4 TİGEM’in Arazi Varlığıyla İlgili Ayrıntılar

	İşletme Sayısı	Toplam Arazi (da)	Kültürel Arazi (da)	Kültürel dışı Arazi (da)	Toplam (%)
TİGEM’in Faaliyette Olduğu İşletme	22	3.432.202,16	2.881.208,09	550.994,07	92,96
Uzun Süreli Kiraya Verilen İşletmeler (Manisa TİM hariç)	13	198.824,00	172.630,00	26.194,50	5,34
İştirak Şeklinde Kiraya Verilen İşletmeler	2	89.243,00	79.458,00	9.785,00	2,40

Kaynak: TİGEM 2011 Yılı Faaliyet Raporu

TİGEM’İ ÖZELLEŞTİRİYOR, SUDAN’DAN ARAZİ KİRALIYORUZ!

Kendi topraklarımız yok edilirken ya da özel sektöre verilirken, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nın üretim yapmak için Sudan’dan 5 milyon dönüm araziye 99 yıllığına kiralandığına yönelik haberler tarım çevrelerinde büyük tepki yarattı. Bakanlıkça yalanlanmayan haberlere göre kiralanacak arazilerde sebze ve meyve başta olmak üzere çeşitli tarım ürünleri yetiştirilecek. Araziler özel sektöre de açılacak.

Ancak bugün Türkiye’de girdi maliyetleri sürekli yükselirken, ürün fiyatlarının düşük seyretmesi nedeniyle pek çok çiftçi üretim yapamamakta, tarım alanları da boş kalmaktadır. Bakanlığın kendi toprakları yerine, Sudan’da tarım yapmayı tercih etmesi halinde; bu ülkede işçilik ve sulama maliyetleri çok düşük olduğu için, buradan getirilecek ucuz fiyatlı ürünler, zaten büyük zorluklar içinde yaşayan Türk çiftçinin üretime devam etmesini imkansız kılacaktır.

Dünya Gazetesi Yazarı Ali Ekber YILDIRIM’ın 12 Şubat 2013 tarihli yazısında belirttiği gibi, “Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nın görevi Türkiye’de sürdürülebilir tarım yapacak koşulları sağlamaktır. Emperyal anlayışla başka ülkelerde tarım arazisi kiralamak veya satın almak değildir.”

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası olarak, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nı, Türk tarımının telafi edilemeyecek denli büyük zararlar görmesine neden olacak bu uygulamadan vazgeçmeye çağırıyoruz.

BÜYÜKŞEHİR'E DÖNÜŞMENİN ORTAYA ÇIKARACAĞI SONUÇLAR

Osman GÜRÜN*

6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yeni bir çocuğumuz oldu. Bu çocuk meşru zeminler dışında biraz değişik bir zeminde oluştu ve erken doğdu. Prematüre ve biraz özürü... Ama çocuk bizim çocuğumuz, biz bu çocuğu götüreceğiz, çaresi yok. Yani yasayla bütünşehir olmuş olan yerlerde, istediğimiz kadar eleştirilerimizi getirelim, neticede böyle bir gerçekle, böyle bir çocukla karşı karşıyayız. Hukuki süreçler yapılmak kaydıyla bu çocuğu reddetme, ben bunu istemiyorum deme şansımız yok. "Bu uygulamayı Kocaeli'de ve İstanbul'da yaptık, çok iyi oldu, onun için biz bu diğer şehirleri de bütünşehir yapacağız" dediler. Peki bunun bir veritabanı, acaba oradaki uygulamalar ne getirdi, ne götürdü, ne olmalı, böyle bir bilimsel çalışma var mı, yok. Bir üst idare buna karar veriyor, iyidir, uygundur, yapılabiliyor, yapıyor.

Yasanın çıkarılma süreci gerçekten insanı çok üzüyor. Çünkü büyükşehir yapacağım sizi diyor, ama büyükşehir yapılan yerlerde, bütünşehir yapılan yerlerde, yerel yönetimler olarak, bizlere herhangi bir soru veya görüş sorulmuyor. Hatta İçişleri Bakanlığı'na da sorulmuyor. İçişleri Bakanlığı'ndan bazı uzmanlar çağırılıyor, ne düşünüyorsunuz bu konuda deniyor, gönderiliyor ve başka bir yerde, başka bir mekanizma ile kanun hazırlanıyor. Ve biz de ya bu olmaz, burası yanlış, burada bu problem var, bunun yürütülmesinde başka sorunlar çıkacak diye kendi kendimize adeta yırtınıyoruz. Ama şunu düşünmek lazım, gerçekten hükümet yerel yönetimler reformu adı altında yerel yönetimleri çok daha çağdaş, şeffaf, paylaşımcı bir hale mi getirmek istiyor, yoksa başka bir gizli gündemin parçası olarak, yapmak istediklerini ve kamuoyu ile paylaşmadıklarını, başka bir büyük projenin parçası olarak mı gündeme getiriyor?

Muğla büyükşehir belediyesi olduğu zaman Muğla'da neler olacak? Muğla'yı size kısaca anlatmaya çalışayım. 12 ilçesi var, yeni bir ilçe kurularak bu sayı 13'e çıkarılacak. 49 belde kapatılacak. Bu 49 belde büyük oranda tarımsal faaliyetten geçinen beldeler. 396 köy tüzel kişiliği infaz edilecek ve mahalle olacaklar. Mahalle oldukları zaman vergi yönünden, imar yönünden, diğer konularda nelerle karşılaşacaklar? Tip proje deniyor, tip proje mi yoksa yeni TOKİ ile tipsiz proje mi, onu değerlendirmekte yarar var.

Şehir nüfusu 362 bin 513, köy nüfusu 475 bin 181. Yani köy nüfusu şehir nüfusundan daha fazla. İzmir, Sakarya, Samsun gibi illerde genelde nüfus merkezde toplanır. Ama Muğla Yörük kültüründedir, oba oba toplanmıştır, Fethiyesi, Muğlası, Muğla merkezi, Bodrumu, Milası ayrı ayrı aşağı yukarı eşit nüfuslara sahip yerleşim birimleridir idari merkez Muğla'dır. Yüzölçümü 12 bin 538 kilometrekaredir. 15. büyük kilometrekareye sahip il. Kıyı uzunluğu 1124 km. Türkiye'nin en uzun kıyısına sahip ildir, çünkü dantela gibi örülmektedir. Karadan komşu olduğu sınırları da 395 km. yani 1519 kmlik bir sınır çevresi vardır. Bir uçtan bir uca baktığımızda Bodrum'un Gümüşlük beldesinden Fethiye'nin Seki beldesine kadar 319 km vardır. Milas Çamiçi Belediyesi ve Eşen 261 km'dir. Muğla'yı merkez aldığımızda Bodrum ile merkez arasında 110 km, Dalaman ile 81, Datça 124 km,

Fethiye ile merkez arasında 121 km vardır. Niye bunları söylüyorum? Böyle bir coğrafya, böyle bir yapı ve bütünşehir olurken idari yapılanma açısından Muğla'ya özel acaba neler yapılabilir? Ne gibi kurumsal yapılar oluşturulabilir, bu güçlükleri aşmak için neler yapılması gerekirdi, bunlar bize hiç sorulmadı. "Siz buna layıksınız, bir büyük olarak söylüyorum, sen de sesini kes ve buna uy" denildi. Biz de mecburen bu yemeği yiyeceğiz arkadaşlar, başka çaresi yok.

Yasada çok önemli konulardan birisi de, merkezi idarenin yerelleşmesi adı altında merkezileşme ile ilgili ilave edilen yeni kurallar. Örneğin o kentte yaşayanların emlak vergileri üzerine yüzde 10 ilave yapılarak, ildeki kültür varlıklarını korumak üzere fon oluşturuldu. Bu fon gerçekten Türkiye Tarihi Kentler Birliği, ÇEKÜL ve belediyeler ile birlikte fark edilen veya fark edilmeyen çok önemli bir konuyu gündeme getirdi. Şimdi diyor ki bu kanunda il özel idareleri kapanıyor. Daha önce valiliklere verilmişti, il özel idareleri, kaldırıldığına göre, öncelikle yüzde 20'sini bakanlık alsın bunun deniyor. O para o ilden toplanıyor. Yüzde 20'sini bakanlık alsın deniyor. Peki o yıl içerisinde toplanan para, proje olmazsa da verilemezse ve artarsa -ki trilyonlarca lira şu anda valiliklerin emrinde ve kasasında duruyor çünkü valilerin iki dudağı arasında bu iş-, o bakanlığa devredilecek diyor ve bakanlık bu parayı gelecek yılın bütçesine isterse koyacak diyor. İstemeyeceği kesin arkadaşlar. Bakanlıkta kalacak, benim ilimde, benim tarihi dokumu, kültürel değerleri korumak için toplanmış olan ekstra vergi, direkt vergi gibi Turizm Bakanlığı bütçesine devredilecek. Bu bir geri alıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının çıkarmış olduğu yasadan dolayı Muğla'da planlama ile ilgili çok büyük bir tehlike var. 1124 km dediğimiz o güzelim kıyıların, şu anda büyükşehir ve oraya bağlı ilçenin de tasarrufu ve gücü dışında imara açılması söz konusu. Bu büyük bir tahribat. Bunun önünde durulmadığı takdirde, olabildiğince korunmuş Muğla sahillerinin büyük bir imar katliamına uğrama ihtimali çok yüksek. Bunu çok iyi değerlendirmemiz lazım. Peki niye köylerde 5 sene muafiyet diyor, 5 sene sonra ne olacak? "Bu seçimlere kadar olan dönem içerisinde senden vergi almayacağım ama sonra gereğini yaparım" diyor. 5 sene sonra bütün suyu, imarı, harçları, her şeyiyle bir kent dilimi yükümlülükleri ile karşılaşılacak. Şu anda tarıma verilen teşvikler veya verilmeyen teşviklerle, tarımın şu anda içinde bulunduğu durumu, dolayısıyla köylünün, üreticinin durumunu düşünürsek, orada üretmeye, hayvancılık yapmaya çalışmanın veya tarımla uğraşmanın mantığı ve getirisi yok. O zaman kente, kent merkezine herhangi bir şekilde asgari ücretle bir şey bularak çalışmaya gitmesi gerekiyor, ailesini geçindirebilmek için. Çünkü şu anda zaten yapamıyor, bu vergilerle daha da yapamaz hale gelecek. Dolayısıyla köyler boşaltılacak.

Köylerin özellikle boşaltıldığı konusunda kesin kanaate sahibim. Çünkü o köyleri boşaltarak, o köy arazilerini, daha büyük işletmeler kurmak adına bazı kurum, kuruluş, şirketler ve uluslararası şirketlere verilebilir, sunulabilir hale getirmek istiyorlar.

Bunun yanında Su Kanunu çıkarılıyor. Suyla ilgili de çok büyük bir tehlike var. Suyun tamamen devletin hüküm ve tasarrufunda olması ve şahıslara, özel kesime ve dış sermayeye verilmemesi gerekiyor.

*Muğla Belediye Başkanı

Ama ben bir kentin içerisindeki bir büyükşehir hudutları içerisindeki suyun tasarrufuyla ilgili herhangi bir yetkiye sahip olmayacağım. Bunu da Su Bakanlığı istediği gibi yönlendirecek ve hazırlanan yasa tasarısında önemli ipuçları var. Ve her şeyi olduğu gibi suyu da verecekler.

Büyükşehir yapıyorsunuz, bütünleşme yapıyorsunuz benim en büyük konum işte bütünleşik bir çerçevede planlama yapmak. Planlama yapmakla ilgili bütün yetkilerimi, turizm alanıysa, Turizm Bakanlığı veya Şehircilik Bakanlığı, dönüşüm kanunlarıyla da yine bakanlık bu plan yapma yetkimi elimden alıyor. Dolayısıyla bütünleşik olarak o ili planlamakla ilgili yetkinin bende olmadığı, bakanlıkların, merkezi yönetimin istediği zaman istediğini yapabileceği bir durum var.

Havza bazında, bölge bazında birtakım planlamalar yapmak gerekiyor. Ama bu konuda da benim yetkim yok ve bu yetkiyi her zaman kırıp, bir dakika dur deyip, benim önüme geçme durumu söz konusu. Bunun altında yatan hadise yasa değil arkadaşlar yani reform değil. Bizim görüşümüze göre, açıklanmayan, vatandaşla, ülkeyle paylaşılmayan başka bir projenin bir parçası... Hükümete zaman zaman uygulamalarından dolayı eleştiri getiriyoruz ama şöyle geriye çıkıp baktığımızda kendi yüklediği misyonu zaman zaman ifade ediyor ve bu misyona da çok uygun hareket ediyor. Kendi politikalarını zaman zaman gayet net olarak söylüyorlar. Açık olarak söylüyorlar ve bütün uygulamaları o politikalarına uygun ve Türkiye'yi gerçekten dönüştürmeye ve o politikalarına uygun yeniden yapılandırmaya çalışıyorlar.

Dolayısıyla biz büyükşehir yasına baktığımızda büyükşehir oldu yasa çıktı, ben bunu kabul etmiyorum, reddediyorum deme şansımız yok. Biz gerçekten kamu yararına, halkın yararına nasıl işletilebilir, nasıl uygulanabilir, ne gibi projelerle bunlar hayata geçirilebilir, bunları yapmalıyız. Ziraat Mühendisleri Odası ve planlamayla ilgili üniversitelerdeki değerli hocalarımızla birlikte bu yasanın kaldırılmak istendiği noktayı engellemek için, mutlak proje hazırlayarak birlikte bizim ne yapmamız gerektiğini ortaya koymamız lazım. Bunun için de her odaya, her meslek grubuna ihtiyacımız var. Halkımıza da bunları çok iyi anlatıp, bu yasanın başka amaçlara hizmet ettiğini çok güzel ifade edip ama onlara da bir şey götürerek, onları farkında olmaya davet etmemiz lazım.

Ben hiçbir zaman umutsuz değilim. Türk milletinin biraz yavaş hareket etme, dur bakalım ne oluyor deme, biraz sabredelim, bakalım diyen bir tavrı var ama biz öğretim üyelerimizle, üniversitelerimizle, odalarımızla ve topyekun bu işi bilen, gören herkesle birlikte bunu iyi anlatsak, reaksiyon göstereceğine inanıyorum. Her aydının, her meslek grubunun gidişat ile ilgili kendisini ilgilendiren konuda reaksiyonunu açık bir şekilde ifade etmesi lazım. Biraz sindirilme ve korkutma durumu var. Bunun eğer aşarsak, Türkiye'de olması gereken dönüşümün çok kısa bir sürede gerçekleşebileceğine inanıyorum. Halkına güvenmeyen bir insanın onunla siyaset yapmaması lazım. Bu halkın da neler yaptığını geçmişte hepimiz biliyoruz. Evet çok hızlı bir şekilde yokuş aşağı gidiyoruz. Bir yere toslayacağız. Ama toslamadan önce ondan sonra yapılacak olanları da hep birlikte programlamamız lazım. Onun için umutsuz olmaya hakkımız yok ama yapmamız gereken çok şey var.

BÜTÜNŞEHİRE DÖNÜŞMENİN GETİRECEĞİ SİYASAL VE EKONOMİK MALİYET

İsmail OK*

Büyükşehir, bütünşehir konusu Türkiye'nin gündemine genel seçimler öncesinde girdi. Kahramanmaraş'ta Başbakanın seçim meydanlarında bir vaadiydi bu. Balıkesir Belediye Başkanı olarak ne şahsımın, ne de Balıkesir'de sivil toplum örgütlerinden, halkın temsilcilerinden hiç kimsenin görüşünün alınmadığını çok iyi biliyorum. Bu yasa kapalı kapılar ardında, tabiri caizse yangından mal kaçırırcaasına hazırlanan bir yasadır. Sözde yerel yönetimlerde katılımcılıktan, halkın görüşünün kendileri için ne kadar değerli olduğundan, hatta ileri demokrasiden bahsediyorlar, bu çıkan yasa da ileri demokrasinin Türkiye'de ne kadar taçlandığını, güzel bir şekilde iktidar adına gösteriyor.

Hatta kendi milletvekillerinin bile bundan haberinin olmadığını çok iyi biliyoruz. Oysa ki Türkiye için son derece önemli bir yasa. Öncelikle şehrimizde insanlarımız şöyle kandırılmaya çalışılıyor. "Bu yasa çıktığında Balıkesir uçacak, tabi diğer iller de uçacak, para yağacak..." Tabi böyle bir şey söz konusu değil. Eskiden büyükşehir dışındaki ilçe belediyelerine yüzde 2.85 genel bütçeden katkı aktarılırken, yeni yasa uyarınca bu 1.50'ye düşüyor. Gayet normal, Türkiye'nin zaten nüfusunun üçte ikisinden fazlası büyükşehir oldu. Fazla bir artış var mı burada? Yok. Yine büyükşehir ilçe belediyelerine önceden yüzde 2.5 aktarılan, şimdi bu oran yüzde 4.5'a çıkarıldı. Oysa Türkiye nüfusunun üçte ikisinden fazlası yaklaşık 52 milyonu büyükşehir sınırları içerisinde olacak artık. Bu artışların ne kadar komik olduğunu, nüfus artışındaki oranla, belediyelere bütçeden aktarılacak kaynaklardaki artışı göz önünde bulundurduğumuzda bunların ne kadar komik artışlar olduğu hepimizin gözleri önüne seriliyor. Ama tabi medya ellerinde, büyük güç odakları, lobiler ellerinde. Herkes şöyle biliyor: "Büyükşehir olduk tamam, 2014 Martından sonra bu şehirlerde bütün sorunlar çözülecek..." Oysa bunun böyle olmadığını rakamlar ortaya koyuyor.

Türkiye'de 2 il büyükşehir, bütünşehirdir. Bunlar da İstanbul ve Kocaeli'dir. İstanbul'da köy neredeyse yok denecek kadar az. Her yer şehir. Kocaeli de öyle. Ama Balıkesir'de beldeler ve ilçeler hariç, 906 tane köy var. İlçeler ve beldeleri bir araya getirdiğimizde 960'ı buluyor. İstanbul'un yüzölçümü 5.343 metrekare, Balıkesir'in yüzölçümü ise 14 bin 293 metrekare. Yani İstanbul'un yüzölçümünün hemen hemen 3 katı. Peki bu nüfus oranı kilometrekareye düşen nedir? İstanbul'da yaklaşık 2.500 iken, Balıkesir'de 81. İşte İstanbul'da her yer şehir.

Balıkesir'in bir ucundan bir ucu arasındaki mesafe ne kadar? Bizim bir adamız da var. Adayı katmadan bir Dursunbeyli ile Ayvalık 250 kilometre. Ve içerisinde 1000'e yakın irili ufaklı yerleşim yeri var. Sadece Balıkesir için değil, yeni büyükşehir olan birçok ilde de durum aynı. Urfâ dahil olmak üzere birçok ilimizin de köy sayılarının çok büyük olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla bu kadar dağınık yerleşim yeri ve bu kadar büyük coğrafya, gerçekten hizmette verimliliği, kaliteyi düşürecek. Büyükşehirden maksat küçük yerleşim yerlerine daha iyi hizmet götürmekse, bu durumun Balıkesir gibi illerin en büyük zayıf noktası olduğunu rakamlar zaten gözler önüne sermekte.

Bu yasalar yapılırken bizlerin görüşü alınsaydı, muhalefet ne söylerse yanlıştır, ne önerirse bu memleketin aleyhinedir, zararlıdır diye düşünülmeseydi, katılımcılık sağlanmış olsaydı, belki bugün çok daha güzel şeyleri konuşuyor olacaktık.

Köylerimiz ilçenin ya da büyükşehirin birer mahallesi olacak. Köy tüzel kişiliği kalktığına göre köylerimizde büyük değişiklikler meydana gelecek. Balıkesir'in nüfusunun yüzde 40'ı köylerde

yaşamaktadır. Bu Türkiye ortalamasının üzerindedir. Çünkü Balıkesir tarım ve hayvancılıkta, özellikle beyaz et ve kırmızı et üretiminde, yumurtacılıkta Türkiye'nin ilk üç ili arasında yer alır. Köylerimizde, köylülerimiz, küçük de olsa arazilerinde, kendi evine en yakın yerlerde, ahırlarda üç baş büyükbaş, küçükbaş hayvan besleyerek hem ekonomiye, hem de kendi aile ekonomilerine çok ciddi katkıda bulunurlar. Şimdi köyler mahalle oldu, tüzel kişilik kalktı ne olacak? Köyler göçe mi zorlanacak? Evet, bunun sonunda kendiliğinden geleceği nokta burası. Artık diyorlar ki, köylüler, küçük çiftçi üretim yapmasın, tıpkı Amerika'daki gibi, Avrupa'daki gibi büyük şirketler, uluslararası şirketler birleşsin, bu köyleri satın alsın ve böylece bu karteller aracılığıyla Türkiye'nin tarım ve hayvancılıktaki ihtiyacı karşılansın. Bu noktaya doğru hızla yol almaktayız.

Ben bir çiftçi ailenin çocuğuyum. Kendim de tarım meslek lisesi mezunuyum. Büyükşehir en çok isteyenler de köylüler. Böyle de bir çelişki var. Yani bunları köylü çocuğu olmam dolayısıyla rahatlıkla ifade edebiliyorum. Peki bu köylüler ikna edilemezse buralar Ak Partinin de oy deposu. En az yüzde 70-80 oy alıyorlar. İşte siyasi etkileri diyoruz ya, gerçi bunlar küçük hesaplar daha. Balıkesir genelini aldığımızda Ak Parti diyor ki, benim bütün partilerden toplam oyum var diyor, ellerini ovuşturuyor şimdiden, ben büyükşehir kesin aldım diyor. Köylü bu büyükşehir yasası ile yok olacak, yok olup gidecek. Köyler de en büyük oy deposu. Gerçekten Türkiye böyle çelişkileri yaşamakta, bizler kendi insanlarımızı aydınlatamazsak, onlara ulaşamazsak, kendilerini bekleyen tehlikeleri anlatamazsak, Nasrettin hoca gibi kendi elleri ile bindikleri ağacın dalını kesecekler.

Balıkesir o kadar büyük bir coğrafya ki, Türkiye'de iki denize kıyısı olan tek il. Marmara ve Ege. Büyük bir rant bekliyor. Şimdiden birçok kişinin ağzının salyaları akmakta. Ama siyasette 2+2 her zaman 4 etmiyor. Bazen 4'ten de büyük, bazen küçük ediyor. Balıkesir aslında bunu 2009 seçimlerinde de gösterdi. İnşallah 2014 seçimlerinde de bu beklentiler boşa çıkacaktır. Dolayısıyla bu hevesleri kursaklarında kalacaktır diye inanıyorum.

Hani cambaza bak derler de, ipin üzerinde cambaz oynar, birileri de vatandaşın cebini boşaltır, ben bu değişikliklerin de ötesinde çok büyük hedefleri olduğuna inanıyorum. Bunların aslında dikkatleri başka yere çekmek olduğuna inanıyorum. Türkiye'nin aslında 1923'teki kuruluş anayasasında yer alan temel ilkeleri değiştirilmek, dönüştürülmek isteniyor. Bunları da görüyoruz. Türkiye'nin eyalet sistemine, oradan da başkanlık sistemine geçmesi için bunlar tamamen dikkat dağıtma, birilerini memnun etme, kısacası biraz önce ifade ettiğim gibi, cambaza bak diyerek birilerinin o vatandaşların cebini boşalttığı gibi Türkiye Cumhuriyeti devleti, Ak Parti hükümeti eliyle dönüştürülmek isteniyor. Bu bir gerçek. İşte bugün yaklaşık 10 yıl önce konuşulması dahi söz konusu olmayan şeyleri konuşuyoruz.

Ama inançlarımızda, değerlerimizde bir zafiyet var mı asla! Bizler doğru bildiklerimizi her platformda söyleyeceğiz, bu yolda mücadelemizden de asla vazgeçmeyeceğiz. Bütün eksikliklerine, yanlışlıklarına rağmen bu yasadaki, bu memleketi seven, sadece bu memlekete hizmet etmeyi düşünen kişilerin, bütün olumsuzluklara rağmen 2014 seçimlerinde yetkiyi aldıklarında, tıpkı daha önceden ele geçirip de batırdıkları belediyelerde olduğu gibi bu yeni büyükşehir belediyelerinde de, onların beklentilerinin aksine bu milletin çıkarları doğrultusunda, bu şehirlerin ve beldelerin menfaatlerine hizmetler yapılacağına inanıyorum. Elbette bu yasadaki faydalı şeyler de var. Ama bizlerin esas dikkatlerinin bir yana çekilerek, ben Türkiye Cumhuriyeti devletinin bir federasyona, eyalet sistemine ve başkanlık sistemine götürüldüğünü özellikle altını çizerek ifade etmek istiyorum.

* Balıkesir Belediye Başkanı

TARIM VE KIRSALIN GELECEĞİ AÇISINDAN BÜYÜKŞEHİR YASASI

Ahmet ÇALCA*

Akyaka Beldesi, Muğla ilinin Gökova Körfezi'nin bittiği yerde küçük bir balıkçı kasabasıdır. Bulduğumuz bölge yaklaşık 820 kilometrekarelik alan özel çevre koruma statüsü içerisindedir. Beldemizin 1945'li yıllardaki 13 hanelik bir köy statüsü, 1972 yılında muhtarlık, 1992 yılında da 2 bin kişiyle belde belediyesi olarak ilan edilmiştir. 1980'li yıllarda Ula doğumlu Nail ÇAKIRHAN, Ula yöresel mimarisinde Akyaka'da inşa etmiş olduğu bir evle, 1983 yılında Ağa Han Mimarlık Ödülünü kazanmıştır. Özel Çevre Koruma Kurulu'nca 1988 yılında Gökova Özel Çevre Koruma Alanı olarak ilan edilmiş ve bu plan hükümleriyle Akyaka Beldesinin imar planları ve her bir yapıda kullanılacak olan ölçüler belirlenmiştir.

1990'lı yıllarda Akyaka Beldesi, mimari kimliği, Özel Çevre Koruma statüsü içinde bir yerleşim yeri olması ve beldemize gelen yerli ve yabancıların katkısıyla turizm yönünde butik apart ve otelcilik şeklinde gelişmeye başlamıştır. 2004 yılında göreve geldiğimizde ekibimizle birlikte katılımcılık süreciyle beraber belde halkıyla birlikte bir vizyon oluşturduk. Mimari yapısını, doğal güzelliklerini koruyan, sürdürülebilir turizm imkanlarıyla gelişen ve altyapısını tamamlamış, sosyal etkinlikleri olan bir yöre olsun diye vizyonumuz belirlendi. Bu vizyon doğrultusunda beldemizin gelişimine yönelik vatandaşlarımızın düşüncelerini aldık ve yatırımları da halkın katılımı ile belirledik. Biz 2010 yılında beldemizin sahip olduğu değerleri daha üst konumlara getirebilmek için beldemizde oluşturulmuş sivil toplum örgütleri ve kent konseyinin talebi üzerine, Türkiye'de Seferihisar Belediye Başkanlığımızın önderliğinde yürütülen Sakin Kent sürecine dahil olduk. Türkiye genelinde 8 yöredeki doğası korunan, mimari özelliği olan, bölgesinde yaşayan halk kültürünü arşivlemiş, halkın katılımı ile yönetim süreci olan belde belediyelerinden biri olarak tescillendik.

2010 yılından bu yana Sakin Kent süreciyle belde yaşayanlarımızla birlikte 1 yılda 100 bin kişiye ev sahipliği yapmaktayız. Yaklaşık 100 bin kişinin bölge halkına ziyareti sırasında 50 milyon liraya yakın bir turizm katkısı yöre halkına yansımaktadır. Yaşamakta olduğumuz bu havza içindeki 9 köyle beraber Akyaka belde yaşayanları olarak, bölge yaşayanlarımızın eğitim kalitesini artırmak için Muğla merkeze meslek okullarına yöre öğrencilerini taşımak üzere belediye otobüsü hizmeti vermekteyiz. Yine Muğla Üniversitesinin değişik dallarında çalışan öğretim üyeleriyle beraber sosyolojik, su ürünleri ve edebiyat üzerine birlikte yaptığımız faaliyetler söz konusu. Beldemizde 18'e yakın sivil toplum örgütü bulunmaktadır.

Biz yörenin güzelliklerini koruma bilinciyle sürekli sivil toplum örgütleriyle çalıştık. Akyaka Beldesi çok aktif ve sosyal yaşantısı güçlüdür. Yurttaşlarımızda doğaya duyarlı bir bilinçle yaşama kültürü oluşturduk. Büyükşehir Yasasıyla 2014'te bulduğumuz bu coğrafyada köylerle beraber yaklaşık 950 rakım yükseklikteki bir ilçe merkezinden çöp hizmeti, kanalizasyon hizmeti yine sosyal etkinliklerle faaliyetleri alma durumunda kalan bir yerleşim birimi haline geleceğiz. Sahip olduğumuz bu güzellikleri koruma anlayışıyla geçtiğimiz haftalar içerisinde sivil toplum örgütleriyle dayanışma içerisine girdik. Bu bölgemizde var olan biyolojik zenginliklerimiz hem karasal alanda, hem denizsel alanda üniversitenin raporlarıyla tespit edilmişti. Biyolojik zenginliklerimiz dünya mirası olsun diye bir havza yönetim süreci başlattık.

Seferihisar Belediye Başkanlığımıza bağlanan 9 köy muhtarlığının hazırlamış olduğu bir manifesto var. Küreselleşen dünyamızda yerel değerlerimizi ve kimliğimizi korumak üzere bu manifesto hareketine sizlerin de desteğini bekliyoruz.

MANİFESTO: KÖY YOKSA GELECEĞİMİZ DE YOK

Biz bu topraklarda hep vardık. Doğadan aldığımız kadarını ona geri verdik. Bunu yaparken insanla ve tüm canlılarla uyum içinde yaşadık. Toprağı, suyu, tohumu candaş bildik. Dünyada ilk köy burada, Anadolu'da kuruldu. İnsanlığın ilk evleri bu topraklarda inşa edildi. Tohum ilk önce bizim analarımızın avucuna düştü. Buğday, arpa, erik ve daha niceyi Anadolu'dan yayılıp kim bilir kaç insanın rızıkı oldu. Sayısız oyun, türkü, horon, zeybek, halay, ağıt bizim meydanlarımızda oynandı, söylendi. Buralardan da dalga dalga yayıldı.

Yazık ki bu toprağın insanları köklerini kaybetme noktasına geldi. Anadolu ve Trakya köylerine yayılıp dünyaya ilham veren kadim kültürüne sırtını döndü. Geçmişini geleceğinden ayırdı. Evlerimiz sessiz sedasız yıkıldı. Yüzlerce yıl nesilden nesile taşınan tohumlar kayboldu. Tohum, yaşamın kaynağı, patent altına alındı. Düğün yerlerinde oyunlarımız oynanmaz oldu. Deyişlerin, manilerin masalların anlamını hatırlayan kalmadı. Son 50 yılda köylerimizin büyük kısmı boşaldı. Şehre göç etmek zorunda kaldı.

Köylere en son belki de en büyük darbeyi yine bu kabul edilen Büyükşehir Yasası vurdu. Büyükşehirlerdeki 10 bin köyün tüzel kişiliği tek bir cümleyle kaldırıldı. Yeryüzünün ilk köyünün kurulduğu bir coğrafyada binlerce köyün üzerini tek bir cümleyle çizmek mümkün mü? Değil elbet. Köy köktür ve tohumdur. Köy, hem geçmişimiz, hem geleceğimizdir. Tüketen insanın savaşların içine sürüklendiği bir çağda, köyler sakince üreten, geçmişle geleceğin harmanlandığı yerler olmalıdır.

Şehirlerde ve köylerde nerede yaşarsak yaşayalım, sağlıklı bir doğal çevre ve kırsal alana ihtiyacımız var. Köy olmazsa şehirde ne yiyebiliriz? Fabrikasyon sebze ve meyveleri mi, yoksa büyük şirketlerin GDO'lu ürünlerini mi?

Biz geleceğin köyleri, köy olma hakkımızı anayasal düzeyde savunmak için bir araya geldik. Daha da önemlisi yasaların hiç düşünmediği bir görevi sürdürmek, geçmiş ile gelecek arasında bir köprü olmak için bir araya geldik. Bereketli ve sağlıklı bir toplum için geleceğin köylerini yeşertmeye niyet ettik!

SOSYOLOJİK AÇIDAN TOPRAK...

Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK*

GİRİŞ

Toprak doğanın ve yaşamın vazgeçilmez kaynaklarından. Toprak ve su yaşamın, medeniyetin var olmasında, ilerlemesinde önemli rol oynamıştır. Toprak canlıya, cansıza ev sahipliği yapan yegâne bir varlık olması nedeniyle insanların hep gözdesi olmuştur. Toprak olmaksızın canlıların yaşamını sürdürmesi olanaksızdır. Canlıların doymasında, yaşamın sürdürülebilirliğinde toprak ile su birlikte temel kaynaklardan olmuştur. Canlıların doğal denge içinde yerini alması başta toprak ve su olmak üzere doğal kaynakların verimli, sürdürülebilir kullanımını zorunlu kılmaktadır. Toprak geçmişten bugüne aynı zamanda gücün, üretimin, siyasal psikolojinin de temel unsurlarından olmuştur. Ulusları ulus yapan temel unsurlardan birisi sahip olunan, işlenen ve korunan topraktır. Amaç dışı kullanım, hoyratça kullanım, bakımsızlık her zaman için toprağın en sevmediği ve de insan eliyle üretilen davranışlar olmuştur. Toprağı korunması, sürdürülebilir kullanımı gelecek nesillerin yaşamını da sürdürmesi açısından önem taşıyan ana göstergelerdendir. Kaynakların giderek kıtlaştığı, insanlığın gıda güvencesinin sürekli gündeme geldiği dünyada toprak artık ülkelerin üzerinde daha ciddi ve kaygıyla düşünmeleri gereken stratejik bir değer olmuştur.

Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de giderek daha fazla dikkat ve ilgi çeken tarım; küresel iklim değişiklikleri, hızlı nüfus artışı, yetersiz ve sağlıklı gıda üretimi ve dengesiz paylaşımı, yoksulluk gibi olumsuz gelişmelerle insanlığın geleceğini kaygılandırmaya başladı. Bu kaygıyı giderecek ana kaynaklardan olan toprak, ancak sürdürülebilir kullanımı ve korunması ile ülkeleri geleceğe taşıyacaktır. Bunu yapamayan ülkeler başka ülkelere bağımlılık yaşayan, bağımsızlık açısından risk taşıyacak ülkeler grubuna girecektir. Bundan dolayı da toprağı sadece üretim alanı, alım satımı yapılan bir meta olarak değil aynı zamanda ulusal bağımsızlığın da bir unsuru olarak görmek gereklilik gösteriyor.

Toprak ve su gibi temel varlıklar sadece ülkelerin ve o ülkede yaşayan insanların değil, tüm canlıların ortak malıdır. Bundan dolayı da bu üretim faktörlerini korumak, sürdürülebilir kullanımını sağlamak ve insanoğlunun şiddetinden alıkoymak herkesin ortak payda sorumluluğundadır. Çünkü bu sorumluluklar sınır tanımamaktadır. İnsanların doğada üretim için kullandıkları faktörler üzerindeki şiddeti ortadan kaldırmamasak bile, en azından azaltamazsak gelecekte doğanın insanlar üzerindeki şiddetinin faturası daha ağır olacaktır. Aslında, insanoğlu bu faturanın bedelini pahalı ve acı bir biçimde de ödemeye çoktan başladı bile. Kuraklık, çölleşme, erozyon, taşkınlar vb. olaylar bu faturanın belgeleridir. İşte toprak ananın bize verdiklerini hoyratça ve şiddetle kullanan insanlık bunun bedelini de bir biçimde ödemektedir. Burada toprak benim istediğim gibi kullanım anlayışı ilkel bir benliğin ötesine geçememektedir.

TOPRAĞIN SOSYOLOJİK DEĞERLENDİRMESİ

Toprak tarih boyunca insanlığın, toplumların ve ulusların yaşamında sosyolojik açıdan en önemli mülkiyet araçlarından biri olmuştur. Uğruna savaşlar yapılmış, nice canlar feda olmuştur. İnsanlar, aileler, topluluklar kendilerini güvencede hissetmek için toprağı yaşamlarının, bedenlerinin bir parçası olarak görmüşlerdir. Bu durum halen dünyada, ülkelerde, toplumlarda da genelde böyle görünür. Toprak mülkiyeti sosyolojik açıdan bu nedenlerle hep önemli olmuştur. Fakat burada bir noktaya hemen değinmek gerekir; toprağına sahip olmanın ortaya çıkardığı sosyo-kültürel davranışlar, ekonomik olmaktan uzak mülkiyet arzusu ve geleneksel tutumlar bazen farklı sorunlara da yol açmaktadır. Toprağına sahip olmak kadar onu kullanmak ve korumak da bir o kadar önemli olmalıdır. Aksi durumda geri dönüşü olmayan sorunlar, kullanım sorunları ortaya çıkmaktadır. Toprağına sahip olmak kadar kaynak etkinliği açısından dikkatli olmak da insanlık açısından önemlidir.

Toprak sadece ekonomik değil sosyolojik, politik, kültürel boyutlarıyla da önemli bir kaynaktır. Toprak sadece üzerinde veya altında üretim yapılan bir alan değil, aynı zamanda bir yaşam alanıdır. Bu nedenle de toprağın özellikle sosyolojik açıdan değeri ortaya konulmadan başta tarım olmak üzere birçok konunun genel ve yapısal sorunlarının çözümü zordur. Toprağın canlı ve/veya cansızlar açısından önemini sadece ekonomik yaklaşım ile ele almak toplumsal dinamikleri ve gerçekliği göz ardı etmektir. Böyle bir bakış açısı beraberinde sadece materyalist bakışı getirir. Bu bakış açısı dünyada toplumların kalkınmasının, gıda güvencesinin, iklim belirsizliklerinin sık tartışıldığı son yıllarda artık geçerliliğini kaybetmeye başlamıştır. İşte toprak tüm faktörleri içinde barındıran sosyolojik, kültürel, politik bir kaynak niteliğindedir. Toprağı sadece kaynak kullanım değeri ile ele almak doğru değildir, toprak sadece çıktıları gözetken ekonomik temelli yaklaşım ve önceliklerle ele alınmayacak kadar karmaşıklığı da içinde barındırmaktadır. Sadece ekonomik değerini öne çıkaran yaklaşımlar birkaç yüzyıl öncesindeki yaklaşımın ortaya çıkardığı feodalist yaşam ve buna bağlı ilişki düzeyini çağırıştıran bir yaklaşım olur. Bundan dolayı toprağı ve sahip olunan mülkiyeti özenli bir biçimde değerlendirmeden yapısal sorunları iyileştirmeye yönelik çalışmaların başarısı da sınırlı olacaktır.

Ülkemizde özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesinde feodal toprak sahipliğinin çözülmesi zaman içinde sancılı bir biçimde ilerlemiş ve sorun halen yer yer ortada durmaktadır. Bu yapı bir yandan toprakların uygun ve doğru kullanımını önlerken, bir yandan da toprağın adil dağıtım sorununu derinleştirmiştir. Nüfus artışının da etkisiyle topraksız çiftçi sayısı giderek artmış, toprak sahibine bağımlılık yoğunlaşmıştır. GAP çalışmaları izlenen tarım politikalarının da etkisi ile büyük toprak sahipliğinin desteklenmesi ve topraksızlık ile yoksulluğun derinleşmesi yönünde etkiyi ortaya çıkarmış ve sorunlara bakış açısında toprak reformu boyutunun olmaması nedeniyle öngörülen amaçlara ulaşmada zorluklar çekmektedir. Bu nedenledir ki toprağın adil dağıtımını, hem bu bölgede hem Türkiye’nin diğer bölgelerinde üzerinde çalışılması gereken bir sorun alanı olarak durmaya devam etmektedir. Toprak mülkiyeti açısından bir başka önemli nokta da şudur; kırsal alanda toprak mülkiyeti, sözleşmeli üreticilik sorunuyla da karşı karşıyadır. Endüstriyel tarım ile yaygınlaşan sözleşmeli üreticilik sistemiyle, toprağının tapusuna sahip olan çiftçi tapulu toprağıyla, ürünü, kendisi ve ailesiyle birlikte topluca işletmeden işçiliğe geçmektedir. Sözleşmeli üreticilik sistemi, tapusu çiftçiye olmasına karşın, toprağın kullanımına karar verme gücünün, yani gerçek mülkiyetin, yerli olsun yabancı olsun tarımsal endüstriyel şirketlerin kullanımına geçmesi haline dönüşmektedir. Bu durum ise üreticinin kendi emeğine ve toprağına yabancılaşması sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Hemen hemen bütün gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de toprak mülkiyeti sadece toprağın tapusuna sahip olma ile sınırlı bir olgu değildir, yalnızca hukuksal bir olgu da değildir. Toprağın mülkiyeti; toprağın üretim aracı, değişim aracı, statü aracı olarak da kullanılır.

biçimine karar verme erkini, yetisini kurallara bağlayan ekonomi-politik ve sosyo-kültürel bir derinliği de içinde barındırır. Kırsal yaşam kültürü ve geleneksel bağlar açısından toprak mülkiyetinin verimli, üretken, dinamik bir üretim alanına dönüşümü genelde toprak reformu ile biçimlenir. Buradaki toprak reformu, toprağın yeniden düzenlenmesi hassasiyetini gerektirir. Bunun için yapılacak düzenleme toprağın büyüklüğüne, istihdama, mülkiyetin özüne, mülkiyet ilişkilerine ait olabileceği gibi toprağın diğer kaynaklarla birlikte iyileştirilmesine ve doğal üretkenliğin artırılmasına yönelik bir düzenlemeyi de içerebilir.

Ülkemizde on yıllardır söylenen ve artık ümit kesme noktasına gelen toprak reformu feodal, yarı-feodal ilişkileri tam olarak ortadan kaldırmayı henüz başaramamıştır. Tarımsal üretime konu olan topraklar verimsiz ve amaç dışı kullanım nedeniyle giderek verimliliğini, üretkenliğini yitirme tehdidi ile karşı karşıyadır. Tarım işletmelerinin çok büyük çoğunluğunun küçük, parçalı olması tarımı ekonomik bir faaliyet olmaktan ziyade bir yaşam biçimi olarak sürdürme gerçeğini de ortaya çıkarmaktadır. Bu mülkiyet açısından toprağı ayrı bir yere koymaktadır. İşte bundan dolayı ile toprak ile ilgili her türlü düzenleme, politika arayışları bireylerin mülkiyet hakları ve toplumların sosyolojik nitelikleri özelinde dikkate alınmayı gerektirmektedir.

SONUÇ YERİNE: TEMEL ÇIKARIM

İnsan açısından toprak kendisine sunulan ve üzerinde istediği gibi “at koşturabileceği” bir mekân ve kaynak olmamalıdır. Toprak-insan birbirine karşılıklı sorumlulukları olan varlıklardır. Bunlar arasındaki denge ve barışık yaşama ancak insanların duyarlılığı, toprağı gözetim politikalarının uygulanması, bencil mülkiyet arzularının bir kenara bırakıldığı, toprağı her an paraya çevrilecek bir meta olarak bakılmaması düşüncesiyle oluşabilecektir. Maddi değerler bize emanet olarak bırakılan başta toprak ve su olmak üzere doğadaki varlıkları hovardaca kullanma ve üzerinde istediği gibi kullanma, hovardaca kullanma, sahiplenme lüksünü vermemelidir. Unutulmamalıdır ki, doğa ve onun bir parçası olan toprak her zaman ve her yerde sabırlı değildir. Bir yerdeki orman alanının bilinçsizce kesilerek yok edilmesi bir yağıştan sonra insana sel, taşkın, heyelan olarak dönebilir. Toprağın sürdürülemez kullanımı insana kıtlık, açlık olarak dönebilir. Bu yüzden toprağı saygı her toplumun sosyolojik, kültürel ve politik açıdan temel önceliklerinden olmalıdır. Toprak ile oyun oynama, onu sorumsuzca ve salt ekonomik amaçlar uğruna kullanma gibi bir davranış insanlığın kendi sorununu ve sonunu da hazırlayabilecektir.

Ülkemizde nüfus artışına bağlı olarak araziler parçalanmakta, kaynaklar etkin kullanılmamakta ve de verimlilik düşmektedir. Kentleşme ile birlikte topraklar üzerinde baskı artmakta, turizm amacıyla esas kullanımının dışına çıkmakta, geçim kaygısı nedeniyle küçük üreticilerin elinden çıkmakta ve mülkiyet hareketliliği çok fazla yaşanmaktadır. Bu sorunlar toprakların gelecek açısından sürdürülebilir kullanımını ve küçük aile işletmeleri açısından mülkiyet güvencesini tehdit etmektedir. Burada bir noktayı hemen belirtmek gerekir ki, toprak ile ilgili her türlü sorunlar toplumsal cinsiyet eşitliği ve mülkiyet hakkına saygı çerçevesinde çözümlenmeden tarımsal yapıyı sadece iyileştirme ve desteklemelerle düzeltmek mümkün olmayacaktır. Tarımı iyileştirmeye yönelik sorunlar toprak mülkiyeti kavramından ve buna bağlı sosyolojik değerlendirmelerden ayrı ele alınamaz. Toprak-insan-mülkiyet ilişkilerinde hukuksal, ekonomik, toplumsal ve kültürel öncelikler de dikkate alınma durumundadır.

Toprak önemlidir. Bireyler için de, toplumlar için de, ülkeler için de. Ülkeler toprağı korumayı ve yurttaşının toprak hakkına duyarlılığı Anayasalarına da koyarlar. Bizde de Anayasa’da bu nitelik kendisine yer bulmuştur. Nitekim Anayasa’nın 44 ncü maddesine göre; “Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçilikle uğraşan köylüye toprak sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alır. Kanun, bu amaçla, değişik tarım bölgeleri ve çeşitlerine göre toprağın genişliğini tespit edebilir. Topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlanması üretimin düşürülmesi, ormanların küçülmesi ve diğer toprak ve yeraltı servetlerinin azalması sonucunu doğuramaz. Bu amaçla dağıtılan topraklar bölünemez, miras hükümleri dışında başkalarına devredilemez ve ancak dağıtılan çiftçilerle mirasçıları tarafından işletilebilir. Bu şartların kaybı halinde, dağıtılan toprağın Devletçe geri alınmasına ilişkin esaslar kanunla düzenlenir.” Anayasa burada toprağın her açıdan önemine vurgu da bulunmaktadır. Fakat vurgulama yetmemektedir. Giderek bozulan, amaç dışı kullanılan ve rant kaygılarına kurban edilen topraklarımızın yurttaş bilincinin ve sorumluluğunun da etkisi ile daha sıkı Anayasal güvence altına gerekmesi ortak geleceğimiz açısından önem taşımaktadır. Aslında Ulu Önder Atatürk, 1937 yılında TBMM Açış konuşmasında bu önemi başka bir biçimde ve boyutta şöyle vurgulamıştır; “Bir kez ülkede topraksız çiftçi bırakılmamalıdır. Büyük çiftçi ve çiftlik sahiplerinin işleyebilecekleri arazi genişliğini arazinin bulunduğu memleket bölgelerinin nüfus yoğunluğuna ve toprak verim derecelerine göre sınıflandırmak gerekir. Bundan daha önemli olan ise, bir çiftçi ailesinin geçindirebilen toprağın, hiçbir nedenle ve hiçbir biçimde bölünemez bir nitelik almasıdır.” Burada toprağın sosyolojik önemine toplumsallık açıdan vurgu varken, aynı zamanda onun korunmasına da özel önem atfedilmektedir.

KAYNAKLAR

ANONİM.2010.Toprak Mülkiyeti Sempozyum Bildirileri. Memleket Yayınları, Ankara.

GÜLÇUBUK,B.,2003. “GAP Bölgesinde Toprak Mülkiyet Yapısının Kalkınma Stratejileri Açısından Değerlendirilmesi.” III. GAP ve SANAYİ Kongresi, 18-19 Ekim 2003, Diyarbakır.

GÜLÇUBUK, B.,2005. “GAP Öncesi ve Sonrası Toprak Mülkiyet ve Bölüşüm İlişkilerinde Değişimler”. GAP ve SANAYİ Kongresi, TMMOB-Makine Mühendisleri Odası, 23-24 Eylül 2005, Diyarbakır.

GULCUBUK, B.,2006. “Social Dynamics in Rural Development and The GAP Region”. International Conference-Sustainable Development and New Technologies for Agricultural Production in GAP Region, May 29–31, Şanlıurfa, 2006.

GÜLÇUBUK, B. ve Ark., 2010.”Kırsal Kalkınma Yaklaşımları Ve Politika Değişimleri”. Türkiye Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi, 11-15.Ocak.2010. Ankara

KESKİN,N.E.,2009.Türkiye’de Devletin Toprak Üzerinde Örgütlenmesi.Tan Kitapevi Yayınları, Ankara.

ŞAHİNÖZ,A.,2011.Tarım Ekonomisi ve Politikaları.Turhan Kitapevi, Ankara.

www.kalkinma.gov.tr

www.tarim.gov.tr

www.tuik.gov.tr

“İKİ B BATAĞI” DAHA DA DERİNLEŞECEK

Yücel ÇAĞLAR

Çıkarılmasının üzerinde henüz bir yıl bile geçmeyen 6292 sayılı Orman Köylülerinin Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Taşınmazların Satışı Hakkında Kanunu' bir ay arayla iki kez değiştirildi. Bu değişikliklerle ne anılan yasanın Anayasaya aykırılığı giderildi ne de yoksul yurttaşlarımızın olası mağduriyetleri önledi. Ancak, bu düzenlemeyle “2B arazileri” üzerindeki vurgunculuk daha da kolaylaştırıldı

Siyasal iktidar, 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi İle Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun'u iki, 6831 sayılı Orman Kanunu'nu da on yılda 12. kez değiştirdi. Kolaylıkla kestirilebileceği gibi kısa sürede yapılan bu değişikliklerle, “2B bataklığının” daha da büyütülmesinin yanı sıra Hazine arazileri ile “devlet ormanı” sayılan arazilerin talanına yeni boyutlar kazandırıldı. Öyle görünüyor ki, “ayıplı” yasayla oluşturulan “bataklık” giderek daha da büyüyecek !

En son 6 Mart 2013 günü TBMM'de kabul edilen 6444 sayılı yasayla getirilenler şöylece özetlenebilir:

1) 6444 sayılı yasanın 1. maddesiyle, 6292 sayılı yasanın 6. maddesi yeniden düzenlenmiştir.

Bu düzenlemeyle;

a) “Tarımsal amaçlarla kullanılan ve üzerinde tarımsal yapı ile sürekli yaşanan konut bulunan” ile “daha sonra kullanım amacı değiştirilen” 2B arazileri için farklı uygulamalar yapılacaktır:

i) Tarımsal amaçlarla kullanılan ve üzerinde tarımsal yapı ile sürekli yaşanan konut bulunan 2B arazilerinin rayiç bedeli, m2 sınırı olmaksızın satış bedelinin % 50'si ödenerek;

ii) Bu yerlerin satıştan sonra tarım dışı başka amaçlarla kullanılması durumunda, satış tarihi itibarıyla rayiç bedelin bu kez % 70'i olarak hesap edilen miktar ile aradaki fark yasal faiziyle birlikte

alınabilecektir.

b) Tarımsal amaçlarla kullanılan ve üzerinde tarımsal yapı ile sürekli yaşanan konut bulunan 2B arazilerinin taksitli satışlarında hem ödeme süresi uzatılmış hem de taksit sayısı artırılmıştır:

Peşinat alınmadığında, satış bedelinin % 10'unun, peşinat alındığında ise % 20'sinin (her yer için 3 yılda ve 6 taksitte idi);

i) belediye ve mücavir alan sınırları içinde kalanlar için 5 yılda (3 yılda idi!) ve 10 (6 taksitle idi!) eşit taksitte;

ii) belediye ve mücavir alan sınırları dışındaysa 6 yılda (4 yılda idi!) ve 12 (8 taksitle idi) eşit taksitte;

ödenmesi sağlanmıştır.

2) 6444 sayılı yasanın 2. maddesiyle 6292 sayılı yasanın 12. maddesi de yeniden düzenlenmiştir.

Bu düzenlemeyle tarımsal amaçlarla kullanılan ve üzerinde tarımsal yapı ile sürekli yaşanan konut bulunan Hazineye ait tarım arazilerinin satışında da;

i) Satış bedeli, rayiç bedelin % 70'inden % 50'sine indirilmiştir.

ii) Bu yerlerin satıştan sonra başka amaçlarla kullanılması durumunda, satış tarihi itibarıyla rayiç bedelin bu kez % 70'i olarak hesap edilen miktar ile aradaki fark yasal faiziyle birlikte alınacaktır.

iii) tarımsal amaçlarla ve üzerinde sürekli yaşanan konut bulunan “2B arazilerinin” satışında 6444 sayılı yasayla sağlanan kolaylıklar tarımsal amaçlarla ve üzerinde sürekli yaşanan konut bulunan Hazine arazilerinin satışında da olanağı kılınmıştır.

Böylece, deyim erindeyse, “kaşla göz arasında”, “2B arazileri” dışındaki yaklaşık 1,5 milyon hektar Hazine arazisini tarımsal amaçla kullananlar için de önemli olanaklar sağlanmıştır.

3) 6831 sayılı Orman Kanunu'nun Ek 11. maddesine eklenen “e” bendiyle, “orman” sayılan yerlerde izin verilen sağlık ve eğitim tesislerinin “kamu-özel işbirliğiyle” yapılabilmesi olanaklı kılınmıştır.

Anayasanın 169. maddesinde yer verilen “Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.” kuralına tümüyle ters düşen bu düzenlemeyle;

i) “devlet ormanı” sayılan yerlerde yapımına izin verilebilecek sağlık ve eğitim tesisleri için 6831 sayılı yasanın 2010 yılında yeniden düzenlenen 17. maddesiyle getirilen “devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında kamu yararı ve zaruret olması” koşullarına yer verilmemiştir; böylece, ilgili idarenin her türlü keyfi ve kayırmalı uygulaması olanaklı kılınmıştır.

ii) Söz konusu tesislerin niteliği, biçimi, konumu, genişliği, kullanım süresi ile izin verilebilecek orman ekosistemlerinin özellikleri vb orman ekosistemleri ve ormancılık çalışmaları yönünden yaşamsal önem taşıyan konularda hiçbir kısıtlama getirilmemiştir.

iii) Süre olarak sınırsız “kamu-özel işbirliği” uygulamasıyla, 6831 sayılı yasanın 17. maddesinde yer verilen “Bu alanlarda Devletçe yapı-

lanların dışındaki her türlü bina ve tesisler iznin sona ermesi halinde eksiksiz ve bedelsiz olarak Orman Genel Müdürlüğünün tasarrufuna geçer.” kuralı geçersiz kılınmıştır.

iv) “Kamu-özel işbirliğinin” biçimi, koşulları da tümüyle “ilgili idarenin” her türlü keyfiliğine bırakılmıştır.

v) Söz konusu tesislerin “kamu-özel” işbirliğiyle yapılması için tahsis edilecek “devlet ormanı” sayılan arazilerde meydana gelecek ormansızlaştırmalar karşılığında ağaçlandırma bedeli dışında, kira dâhil başkaca hiçbir bedelin alınmaması sağlanmıştır. Ne var ki, alınacak ağaçlandırma bedelinin nasıl belirleneceğine herhangi bir açıklık getirilmemiştir.

Böylece; siyasal iktidarın “ayıplı” yasalarından birisi olan 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi İle Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun, çıkarılmasının üzerinden henüz bir yıl geçmeden, 34 gün içinde ikinci kez değiştirilerek “2B batağı” daha da derinleştirilmiştir. Bu değişiklik;

-tarımsal amaçlarla kullanılan ve üzerinde tarımsal yapı ile sürekli yaşanan konut bulunan “2B arazilerinin” satışı, peşinat ödeme süresi ve taksit sayısı artırılarak kolaylaştırılmış; kullanım amacı bir biçiminin herhangi bir zamanda/süre içinde değiştirilmesi durumunda ise bu kolaylıklar kaldırılmıştır.

-Anayasanın 170. maddesindeki kurallara karşı “orman köylüsü” sayılanlara hiçbir ayrıcalık getirilmemiştir.

-“Tarımsal amaçlarla kullanılan ve üzerinde tarımsal yapı ile sürekli yaşanan konut bulunan 2B arazileri” için getirilen kolaylıklarda arazinin genişliği ile ilgili herhangi bir sınır konmamıştır. Böylece, geniş “2B arazisi” olan toprak sahiplerinin arazilerin 400 m²’lik kısmın için de bu kolaylıklardan yararlanabilmesi olanaklı kılınmıştır.

-6831 sayılı Orman Kanunu’nun Ek Madde 11’de yapılan düzenlemeyle de, “devlet ormanı” sayılan yerlerden kamu-özel işbirliğiyle sağlık ve eğitim tesisleri yapma ve işletme olanakları sınırsızca artırılmıştır.

Ne var ki; 6292 sayılı yasa çıkarılır ve i) 30 Nisan 2013 tarihli 6412 ve ii) 6 Mart 2013 tarihli 6444 sayılı yasalarla bu yasada değişiklik yapılırken;

-Anayasanın 170. maddesindeki “orman köylüsünün” ve özel olarak da “orman içi köyler halkının” gözetilmesi ile ilgili kurallara ve Anayasa Mahkemesi’nin benzer düzenlemeleri iptal eden önceki kararlarına açıkça aykırı düzenlemeler;

-Çevre ve Şehircili Bakanlığı, TOKİ ve belediyelerin istedikleri “2B arazilerini” istedikleri amaçlarla “proje alanı” olarak istedikleri gibi kullanabilmeleri;

-“2B arazilerinin” belirlenecek rayiç bedellerine hukuksal yollarla karşı çıkılmaması, çıkanların “hak yitimine” uğramaları;

-Artık “orman” sayılmayarak Hazine adına tecil edilmiş, başka bir söyleyişle “kamu malı” olma özelliğini yitirmemiş “2B arazilerini” işgal edenlerin “deden babadan kalma”, “garip, fakara, gureba” vb söylemlerle “hak sahibi” sayılması;

-“2B arazilerinin” satışında kamu yararının nasıl gözetilebileceği,

-“2B arazileri” ile işgal edilmiş Hazine arazilerinin satışından elde edilecek gelirlerin kamu yararına nasıl kullanılması gerektiği;

-“2B arazileri” ile işgal edilmiş Hazine arazilerinin hiçbir plan ve projeye dayandırılmadan herkese satılabilmemesinin yol açabileceği her türlü kamusal maliyet ne TBMM’de ne de duyarlı kamuoyunda tartışılmıştır.

Buna karşılık; gerek muhalefet partileri gerekse “hak sahibi” sayılan köylüler savaşımını;

-“2B arazilerinin” rayiç bedellerinin olabildiğince düşürülmesi,

-Satın alma koşullarının daha “uygun” duruma getirilmesi,

konularıyla sınırlandırmıştır. Böylece de;

-“2B arazileri” ile tarımsal amaçlarla kullanılan öteki Hazine arazilerinin herkesçe kolaylıkla alınıp satılabilecek bir özel mülke dönüştürülebilmesi,

-Satış koşullarını istediği gibi değiştirerek siyasal iktidarın kendi yarattığı “2B bataklığından” da yararlanabilmesi kolaylaştırılmıştır.

Ancak, bu düzenlemeler, söz konusu “bataklığı” daha da derinleştirerek ve çok daha önemlisi yeni bataklıkların oluşturulmasına hem zorunlu kılacak hem de kolaylaştıracaktır.

MAYINLAR TEMİZLENSİN, ARAZİLER VE HAYATLAR TARIMLA YEŞERSİN

Ahmet ATALIK*

GİRİŞ

Suriye sınırı boyundaki mayınların temizlenmesi gibi güzel bir amacı olan bir yasa tasarısı 2009 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemini hararetle meşgul etmiş ve yoğun tartışmalara neden olmuştu. Aslında, on binlerce yurttaşımızın ölmesine ya da sakat kalmasına neden olan mayınların Suriye sınırı boyundan ve diğer sınır boylarımızdan sökülüp temizlenmesine kimsenin bir itirazı yoktu. Bu konuda herkes hemfikir. Ancak, tartışmaların odağını oluşturan nokta, bu işin nasıl yapılacağıнын yöntemiydi.

Muhalefet mayın temizliğini Genel Kurmay Başkanlığı'nın yapmasını, temizlenen arazilerin de tarım yapılmak üzere yöredeki mayın mağduru, işsiz ve toprağı bulunmayan köylülere dağıtılmasını istiyordu. AKP Hükümeti ise mayınlı arazilerin şirket eliyle temizlenmesi taraftarıydı. Mayınlar 5 yıl içinde temizlenecek ve bu araziler 44 yıllığına tarımsal amaçlı kullanılmak üzere, toplamda 49 yıl için bu şirkete verilecekti. Böylelikle Hazine'den para çıkmayacaktı.

Anayasa Mahkemesi 2011 yılında, mayınların temizlenmesi işi ile ilgili olarak 2009 yılında çıkarılan 5903 sayılı Yasa'nın bazı maddelerini iptal etti, bazı maddelerinin ise yürütmesini durdurdu.

MAYINLAR NİÇİN TEMİZLENECEK?

Bir avuç demokratik kitle örgütü, mayınların savaş sonrası dahi büyük tahribatına dünyanın dikkatini çekmeyi başarınca, ülkeler Kanada'nın Ottawa kentinde konuyu görüşmek üzere bir araya geldi. Sonuçta, mayınların kullanımını, depolanmasını, üretimini ve devredilmesini yasaklayan ve bunların imhasını hedef alan Ottawa Sözleşmesi imzalanarak 1 Mart 1999 tarihinde yürürlüğe girdi.

Ottawa Sözleşmesi'ne günümüzde 156 ülke taraf olmuştur. Türkiye de imzalayarak taraf olduğu bu sözleşmeyi 12 Mart 2003 günü kabul ettiği bir yasa ile onaylamıştır.

Ottawa Sözleşmesi'nin getirdiği mükellefiyetler;

-Anti-personel kara mayınlarının kullanılmasını, stoklanmasını, üretimini ve transferini yasaklamaktadır.

-Sadece mayın tespit, temizleme ve imha tekniklerinin geliştirilmesi ve eğitim maksatlı belirli miktarda mayın bulundurulmasına ve transferine izin verilmektedir.

-Depolardaki mayınların temizlenmesi konusunda taraf olan ülkelere 4 yıl süre verilmektedir. Çeşitli yerlere döşenmiş anti-personel mayınların da imhası konusunda 10 yıllık bir süre verilmiştir.

-Taraf ülkelere, mayın dōşeli ya da dōşeli olmasından tereddüt edilen bölgelerin işaretlenmesi, gözetlenmesi ve bu bölgelerin tel örgüyle veya diğer yöntemlerle tecrit edilmesi öngörülmüştür.

-Taraf ülkeler arasında mali yardım ve teknolojik işbirliği düzenlenmesine imkan sağlanmıştır.

Türkiye, Ottawa Sözleşmesi'nin kendisine yüklediği sorumluluklar çerçevesinde;

-En geç 1 Mart 2008'den itibaren depolarında bulunan mayınları imha etmiş olması gerekmektedir.

-En geç 1 Mart 2014'e kadar toprağı gömülü tüm mayınları temizlemiş olmalıdır.

-En geç Eylül 2004'ten itibaren mayın bulunduğu bilinen ya da döşenmiş bulunduğundan kuşku edilen tüm alanlar belirlenmiş olmalıdır.

-En geç Eylül 2004'ten itibaren bu alanlar işaretlenmeli, gözetim altında bulundurulmalı, çitler ya da başka yöntemlerle korunuyor olmalıdır.

Komşularımızla aramızdaki sınırlarımızda gömülü 900 binin üzerinde mayın bulunmakta birlikte bunların yaklaşık 600 bini Suriye sınırlarımızda yer almaktadır. Bu nedenle de ilk olarak Suriye sınırlarımızı oluşturan Hatay, Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin ve Şırnak illerimizin sınırları içinde bulunan yaklaşık 510 kilometrelik uzunluktaki bir alanda yer alan mayınların temizlenmesi hedeflenmiştir.

Türkiye bu mayınları Amerika'ya yakınlaşıp stratejik ortak muhabbetleri başladığı dönemlerde döşemeye başlamıştır. Bu amaçla 1954 yılında söz konusu sahaların istimlak işlemleri başlatılmış, 1959 yılına kadar da mayınları döşeme işi bitirilmiştir. Suriyeliler sınırın kendi tarafında tarım yaparken, bizim taraf yarım yüzyıldır boş durmaktadır.

YASA NELER SÖYLÜYORDU?

Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile Suriye Arap Cumhuriyeti Devleti Arasındaki Kara Sınırı Boyunca Yapılacak Mayın Temizleme Faaliyetleri ile İhale İşlemleri Hakkındaki 5903 sayılı Kanun 17 Haziran 2009 tarih ve 27261 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Söz konusu yasa özetle Suriye sınırındaki mayınların sökülmesi ve bu alanların tarımsal amaçla kullanılmasını düzenliyordu.

İlk alternatif olarak mayın temizleme işinin Kamu İhale Kanunu'na göre Milli Savunma Bakanlığı'nca yaptırılacağı belirtiliyordu. Temizleme işinin bu şekilde yapılamaması halinde yine Kamu İhale Kanunu'na göre Maliye Bakanlığı'nca hizmet satın alınmak suretiyle yapılacaktı. Ancak, bu iki şekilde de temizleme işinin yapılamaması durumunda üçüncü yöntem olarak Devlet İhale Kanunu ile Kamu İhale Kanunu'na tabi olmaksızın bu arazilerin tarımsal faaliyetlerde kullanılmasını karşılığında temizleme işinin yaptırılacağı belirtilmişti.

TARTIŞMA NEDEN ÇIKTI?

Meclis görüşmelerinde son derece yoğun tartışmalara neden olan nokta tam da bu üçüncü olasılıktan kaynaklanmıştır. Zira, yasanın madde gerekçesine; "Mayın temizleme işinin ihalesinin ve bu ihaleye

* TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası İstanbul Şube Başkanı

ilişkin olarak alınacak danışmanlık hizmetine ilişkin ihalenin, Devlet İhale Kanunu ile Kamu İhale Kanunu'na tabi olmaksızın Maliye Bakanlığınca yürütülmesi, mayın temizlemesine ilişkin ihalenin taşınmazların tarımsal faaliyetlerde kullanılmak üzere yükleniciye bırakılması karşılığı yapılması öngörülmüştür.” ibaresi yer almaktadır. Madde gerekçesi yasa maddesinin açıklamasıdır. Gerekçe niyeti ortaya koyar. Buradaki niyet de ihale kanunlarına tabi olmaksızın temizleyen şirkete muhtemelen 44 yıl (5 yılı da temizlik olmak üzere toplam 49 yıl) bu arazilerin tarımsal amaçlı kullanılması karşılığında hediye edilmesi olarak değerlendirildi.

Muhalefet partileri ilk iki yöntemin uygulanmayacağından son derece emindi. Madde gerekçesi de bunu açıkça gösteriyordu. Gerçekte ilk iki yöntem muhalefeti yumuşatma önerileri olarak maddeye sonradan sıkıştırılmıştı. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın “Ben ülkemi pazarlamakla mükellefim” şeklindeki açıklamaları, “babalar gibi milletin mallarını satmakla övünen” bakanların yer aldığı AKP hükümetinin iyi bir niyetle bu düzenlemeyi yaptığına muhalefet güvenemiyordu.

İktidar partisi ise yap-işlet-devret modeli ile hazineye yük getirmeden bu işin çözüleceğini ifade ederek eleştirileri göğüslemeye çalışıyordu. Başbakanlığın uçak sayısının 60 milyon dolar verilip de bir tane daha artırıldığı bir dönemde, mayınlı arazilerin temizlenmesi için gereken 50 ya da 100 milyon doların bulunamıyor olma olasılığı inandırıcı değildi. Ayrıca GAP için ayrılmış 12 milyar dolarlık kaynağın, yine o proje içerisinde yer alan mayınlı alanlara ilişkin kısmına 50 milyon dolarının aktarılamaması da ilginç bir durumdu.

Gerek Milli Savunma Bakanlığı gerekse Maliye Bakanlığı tarafından temizleme işinin yerli ya da yabancı şirketlere ücreti karşılığında ihale edilmesine kimse itiraz etmiyordu. Ancak, temizleme işine karşılık o toprakların 44 yıllığına bir şirkete verilmesine AKP hariç herkes itiraz etmişti.

YAP-İŞLET-DEVRET UYGULANIRSA NE OLUR?

Mayın temizleme işinin yap-işlet-devret modeliyle yapılması halinde, bu alanın 49 yıllığına muhtemelen bir İsrail şirketinin eline geçeceği konusu da önemli bir tartışma odağı olmuştur.

Mayın temizliği yapılacak arazilerin tam ortasından Fırat Nehri, doğu sınırından da Dicle Nehri geçmektedir. Bu nehir havzalarının vaat edilmiş topraklar olduğu, İsraililerin bu topraklar üzerinde tarihi emelleri olduğu ve özellikle buradaki illerden toprak edinmeye çalıştıkları bilinen bir konudur. İşte bu nedenledir ki, tartışmaların diğer bir boyutunu da bu arazilere İsraililerin yerleşeceği endişesi oluşturmuştu.

Bölgeye özellikle yabancı bir şirketin yerleşmesi bölgenin en zengin iki su kaynağının bu şirketin kontrolüne geçmesi anlamına gelecekti. AB'nin 2004 yılında yayımladığı ve kamuoyunda “Etki Değerlendirme Raporu” olarak bilinen belgede “Fırat ve Dicle sularının uluslararası bir yönetime devredilmesi gerektiği” önerisi de Meclis tartışmalarında muhalefet partilerinin önemle vurguladığı diğer bir nokta olmuştur.

TEMİZLİĞİ TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ YAPAMAZ MI?

Bugüne dek 55 ülke, sınırlarındaki mayınları kendi silahlı kuvvetleri vasıtasıyla temizlemiştir. Şirketlere ihale edenler de parasını verip temizletmişlerdir. Bizdeki gibi topraklarını tarımda kullanırma karşılığında mayınlarını temizletmeye kalkan tek bir ülke olmamıştır.

Sınırlarımızdaki mayınlarımızı temizleme görevi 2001 yılında Milli Güvenlik Kurulu kararı ve ardından Bakanlar Kurulu kararı ile Genelkurmay Başkanlığı'na verilmişti. Genelkurmay Başkanlığı derhal Kara Kuvvetleri Komutanlığı karargahında bir proje ofisi teşkil etti. Uzmanlardan oluşan bu proje ofisi gerekli incelemeleri yapıp tam işe başlayacağı dönemde Genelkurmay Başkanlığı Milli Savunma Bakanlığı'na bu iş için yeterli bütçesi bulunmadığını belirterek 44,7 milyon lira bütçe talep etti. Ancak bu finansman sağlanmadığından temizleme işi gerçekleşmedi.

Türk Silahlı Kuvvetleri dünyanın yedinci, NATO'nun ikinci büyük gücüdür; elinde 100 kadar mayın temizleme tankı mevcuttur. Güneydoğu'da her gün binlerce mayın detektörü çalıştırılmaktadır. Geliştirilmiş ilave teçhizatları vardır. Çok daha karmaşık patlayıcı düzenekleri için geliştirilmiş EOD timleri vardır. En önemlisi de her gün zaten o işi yaptığandan mayın temizleme tecrübesi vardır.

Kara Kuvvetlerine bağlı İzmir'deki İstihkam Savaş Okulu, NATO Mayın Kulübü üyesidir. 1999'dan bu yana NATO ülkeleri arasında teknik danışmanlık veren ve bu konuda bütün NATO ülkelerine öncülük eden, teknik bilgisine sık sık başvuru alan uzman bir otoriteye, kendi ülkemizdeki mayın temizleme işi söz konusu olunca başvurulmamıştır.

İşin son derece ilginç bir yanı da Milli savunmayı yakından ilgilendiren böylesine önemli bir yasayla ilgili Meclisin Milli Savunma Komisyonu ile Dışişleri Komisyonu rapor vermemiştir.

MUHALEFET NE İSTEDİ?

Muhalefet, öncelikle mayınların bir an önce temizlenmesini ve bu temizleme işinin öncelikle Türk Silahlı Kuvvetleri'ne yaptırılmasını istiyordu. Herhangi bir nedenle temizliğin bu şekilde yapılamaması durumunda ise hizmet alımı yoluyla yerli ya da yabancı bir şirkete mayınlı bölgenin temizletilmesini istiyordu. Yani, parası karşılığında şirket temizliğini yapacak ve çekilecekti.

Muhalefet, özellikle sınır boyunda topraklarımızın kullanım hakkının bir şirkete, özellikle de yabancı bir şirkete, yine özellikle İsrail kökenli bir şirkete onlarca yıl boyunca devredilmesini hiç mi hiç istemiyordu.

Muhalefetin Meclis görüşmeleri sırasında önemli önermeleri de olmuştu. Örneğin, şirket tarafından temizlenecek bu arazilerin tarımsal amaçlı kullanılmak üzere 44 yıllığına mayın mağdurlarına ve hiç toprağı olmayan ya da az toprağı olan köylülere verilmesini talep etmişti. Diğer bir önemli bir öneri de suydü; bu topraklar mayın temizliği sonrasında bir şirket elinde kalacaksa ve tarım amaçlı kullanacaksa, o yörenin yoksul ve işsiz insanların istihdamına öncelik verilmesiydi. Ancak AKP Hükümeti muhalefetin her iki talebini de kabul etmedi.

SADECE TEMİZLENEN YERLER Mİ ŞİRKETE KULLANDIRILACAKTI?

Hayır. Yasa, mayından temizlenecek alanlar ile müstakil kullanımı mümkün olmayan ve bu taşınmazlarla bütünlük teşkil eden hazineye ait diğer taşınmazların tarımsal faaliyetlerde kullanılması karşılığında şirkete verileceğini açıkça belirtiyordu. Genelkurmay, söz konusu saha içinde sınır güvenliğini sağlayacak alanları ayırarak, buna karşılık şirkete de Şanlıurfa'da bulunan ve bu araziyle komşu durumda bulunan TİGEM Ceylanpınar çiftliğimizi isteme hakkı doğacak, şirketin arazileri sadece sınır boyu ile sınırlı kalmayacak, içerilere doğru uzanabilecekti.

MUHALEFET YARGIYA GİTTİ

Muhalefet partilerine mensup 194 milletvekili, Anayasa'nın 2. (Cumhuriyetin nitelikleri), 3. (Devletin bütünlüğü, resmi dili, bayrağı, milli marşı ve başkenti), 7. (Yasama yetkisi), 8. (Yürütme yetkisi ve görevi), 9. (Yargı yetkisi), 44. (Toprak mülkiyeti), 87. (TBMM'nin görev ve yetkileri) ve 138. (Mahkemelerin bağımsızlığı) maddelerine aykırılık içerdiği gerekçesiyle 5903 sayılı yasanın bazı maddelerinin iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvuruda bulundu.

Anayasa Mahkemesi 28 Haziran 2011 tarih ve 27978 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan kararı ile yasanın bazı maddelerinin iptaline bazı maddelerinde ise yürütmesinin durdurulmasına karar verdi.

Anayasa Mahkemesinin kararına göre, en fazla tartışmaya neden olan, üçüncü yöntem olarak sunulan, Kamu İhale Kanunu ve Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaksızın arazilerin tarımsal amaçlı kullanım karşılığında şirketlere temizletilmesi olasılığı ortadan kalkmış oldu. Mahkeme kararına göre mayınlı arazilerin temizleme işi artık Kamu İhale Kanunu hükümlerine tabi olarak Milli Savunma Bakanlığı tarafından yapılacak/yaptırılacak ya da bu şekilde yapılmasının mümkün olmaması durumunda yine Kamu İhale Kanunu hükümleri çerçevesinde hizmet satın almak suretiyle yaptırılacak. Yani, araziler ücreti karşılığında temizletilecek, tarımsal amaçlı kullanılmak üzere onlarca yıl hiçbir şirkete hediye edilemeyecek.

YÖRENİN TARIMSAL POTANSİYELİ

Mayından temizlenmek suretiyle tarımsal üretime kazandırılacak arazinin büyüklüğü 216 bin dekadır. Suriye sınırımız boyunca yaklaşık 510 km uzunluğunda, sınırdan içeri doğru olan genişliği 300 ila 700 metre arasında değişen Hatay, Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin ve Şırnak illerimiz sınırları içinde bulunan arazileri kapsamaktadır. Mayınlı arazilerin %25'i Şanlıurfa, %22'si Mardin, %17'si Hatay, %15'i Kilis ve %14'ü Şırnak illerimizin sınırları içerisinde yer almaktadır.

Tarımsal amaçlı kullanılmak üzere şirketlere verilmeye çalışılan bu sahayla ilgili olarak Tarım Bakanı Mehdi Eker tek bir fikir beyan etmezken, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası yörede yer alan Şube ve Temsilcilikleri ile incelemelerde bulunarak tarım arazilerinin büyüklüğü, üretim deseni, ekonomiye katkısı ve istihdam çalışmaları gibi konular üzerine hazırladığı çalışmasını kamuoyu ile paylaşmıştır. Bu çalışmalarda sınırın Suriye tarafındaki üretim durumu da dikkate alınmıştır.

Toplam 216 bin dekar büyüklüğe sahip bu alanın 170 bin dekarı tarımsal üretim yapmaya uygun arazilerden oluşmaktadır (Tablo:1). Bu alan toplam alanın yaklaşık %80'ini oluşturmaktadır. Bu arazilerin hemen hemen tamamı tarım yapmaya son derece elverişli birinci ve ikinci sınıf arazilerden meydana gelmektedir. Tarım arazilerinin %26'sı Şanlıurfa, %25'i Mardin, %15'i Hatay, %15'i Kilis, %10'u Şırnak ve %9'u Gaziantep ili sınırları içinde yer almaktadır.

Sınırın gerek Türkiye gerekse Suriye tarafı dikkate alınarak, yöreye en uygun üretim deseni olarak buğday, arpa, mısır, mercimek, nohut, sebze-meyve, zeytin, bağcılık, bostan, antepfıstığı, badem, pamuk, fiğ ve hayvancılık önerilmiştir.

Tablo:1 İşlenebilir alan, üretim deseni ve net gelir

İLLER	MAYINLI ALAN (da)	İŞLENEBİLİR ALAN (da)	ÜRETİM DESENİ ÖNERİSİ	YILLIK NET GELİR (TL)
Hatay	36.000	25.000	Pamuk, buğday, mısır, zeytin, sebze-meyve, bağcılık	4.500.000
Kilis	33.000	25.000	Antepfıstığı, badem, hayvancılık, sebze-meyve, bağcılık, zeytin, fiğ	4.500.000
Gaziantep	15.000	15.000	Buğday, arpa, mercimek, nohut, zeytin, antepfıstığı, sebze-meyve, bağcılık	2.700.000
Şanlıurfa	54.000	45.000	Pamuk, buğday, arpa, mısır, mercimek	8.100.000
Mardin	48.000	43.000	Pamuk, buğday, arpa, mısır	7.740.000
Şırnak	30.000	17.000	Buğday, arpa, mercimek, bostan	3.060.000
TOPLAM	216.000	170.000		30,6 milyon TL 20,1 milyon \$

Kaynak: TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, 2009

EKONOMİYE VE İSTİHDAMA KATKISI

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, önerdiği üretim deseni üzerinden yörenin ekonomiye katkısının en az 30 milyon 600 bin lira ya da 20 milyon 100 bin dolar olacağını belirtmiştir.

Mayınlı arazilerin tam orta bölümünden Fırat, Şırnak'taki bitim sınırından ise Dicle nehirleri geçmektedir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda tarım yapmaya uygun araziler içerisinde de yaklaşık 120 bin dekar arazinin sulamaya uygun olduğu görülmektedir. Bu alan tarım yapmaya uygun arazilerin yaklaşık %70'ine karşılık gelmektedir.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) raporlarında, sulamanın bitkisel üretimde verimi %100-%400 oranında artırdığını

belirtmektedir. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü faaliyet raporları da sulama hizmeti götürülen alanlardaki verimin yaklaşık %100-%500, kazancın ise 5-6 kat arttığını göstermektedir. DSI'nin sulamaya açtığı alanlardaki verim artışı konusunda birkaç örnek vermek gerekirse, hububatta %149, mısırdaki %481, pamukta %245, meyvede %129 ve sebze %143 verim artışı sağlanmıştır. Sulama projesi uygulanmayan sahalardaki Gayrisafi Milli Zirai Gelir 112 TL/dekar iken proje uygulanan sahalarda 655 TL/dekara yükselmiştir.

Mayınlı arazilerin tarımsal üretime kazandırılıp 120 bin dekar arazinin sulamaya açılması durumunda, DSI'nin proje uygulanmış sahaları üzerinden yapılacak bir hesaplama ile 78 milyon 600 bin TL civarında bir getirisi olacaktır. Ayrıca yörede organik tarım ya da örtü altı tarım/seracılık yapılması da yaratılacak katma değeri daha da arttıracaktır.

Ülkemizde kırsal kesimde hane başına düşen ortalama tarla büyüklüğü yaklaşık 59 dekadır. Tarım yapmaya müsait 170 bin dekarlık mayınlı sahayı, ortalama işletme büyüklüklerine ayırdığımızda 2.881 aile toprak sahibi olacak demektir. Her bir ailenin en az 5 çalışabilir nüfustan oluştuğunu düşünürsek, bu da 14.405 kişinin istihdam edilmesi anlamına gelir.

Ekonomi Bakanlığı'nın verilerine göre yerli ve yabancı sermayenin 2001-2013 döneminde tarım, madencilik, imalat, hizmetler ve enerji sektörlerine yaptığı toplam yatırım 357 milyar 878 milyon TL'dir. Buna karşılık yaklaşık 1 milyon 647 bin kişinin istihdamı sağlanmıştır. Yani, ülkemizde bir kişinin istihdamını sağlamak için gerekli kaynak miktarı yaklaşık 217 bin TL olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte tarım sektörüne 7 milyar 217 milyon TL yatırım yapılmış olup 52.773 kişinin istihdamı sağlanmıştır. Buna göre tarım sektöründe bir kişinin istihdamını sağlamak için gerekli olan kaynak 137 bin TL'dir ve bu miktar diğer sektörlerdeki istihdam maliyetinin oldukça altındadır. Sektörler içerisinde enerji sektörü kişi başına istihdam maliyetinde en fazla kaynak gerektiren sektördür (Tablo:2). Mayınlı arazilerin tarımsal faaliyette kullanılarak 14.405 kişinin istihdamının sağlanması, aynı zamanda (14.405x137.000=1.973.485.000) 1 milyar 973 milyon TL kaynağın tasarruf edilmesine ve üretime yönelik başka alanlarda kullanılmasına olanak sağlayacaktır.

Tablo:2 Sektörel sabit yatırımlar, istihdam ve istihdam maliyetleri

Sektörler	Sabit Yatırım (milyon TL)			İstihdam	Kişi Başına İstihdam Maliyeti (bin TL)
	Yabancı	Yerli	Toplam		
Tarım	210	7.007	7.217	52.773	137
Madencilik	833	9.828	10.661	73.964	144
İmalat	30.439	125.174	155.613	923.616	168
Hizmetler	17.997	97.232	115.229	568.884	203
Enerji	15.547	53.611	69.158	28.061	2.465
Ortalama	65.026	292.852	357.878	1.647.298	217

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, Yatırım Teşvikleri İstatistikleri (2001-28.2.2013 dönemi)

KIRSALIN YOKSULLUĞU VE YÖRE AÇISINDAN ÖNEMİ

Türkiye nüfusunun %23'ü kırsal alanda yaşamakla birlikte bu oran Güneydoğu Anadolu Bölgemizde %30'a ulaşmaktadır. Bu bölgemizde yer alan Şanlıurfa ilimizde kırsal alan nüfusu en yüksek düzeyde olup %45'tir. Bu ilimizi %41 ile Mardin, %36 ile Şırnak, %28 ile Kilis, %11 ile Gaziantep izlemektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgemizin dışında olmakla birlikte Suriye sınırımızda yer alan Hatay ilimizde ise kırsal alan nüfusu %50 gibi çok büyük bir paya sahiptir (Tablo:3).

Tablo:3 Kent ve kır nüfusunun dağılımı

Yerleşim	Hatay	Ş.Urfa	Mardin	Şırnak	Kilis	G.Antep	Güneydoğu	Türkiye
Kent	742.590	975.455	458.112	298.929	88.934	1.604.933	5.537.747	58.448.431
Kır	741.084	786.620	314.914	168.053	35.386	194.625	2.420.726	17.178.953
Toplam	1.483.674	1.762.075	773.026	466.982	124.320	1.799.558	7.958.473	75.627.384

Kaynak: TÜİK

TÜİK'in yoksulluk analizlerine baktığımızda Türkiye genelinde %18 olan yoksulluk oranının, kentlerde %9'a düştüğünü, kırsal alanda ise %39'a kadar yükseldiğini görüyoruz. Bu veriler, tarım politikalarımızda çok büyük hataların olduğunu açık göstergesidir. Suriye sınırımızda yer alan illerimizin kırsal alan nüfuslarının Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde olmasından dolayı tarım politikalarında yapılan her bir yanlış bu yöremizi doğrudan etkilemektedir.

Bölgedeki istihdam sıkıntısı, ülkemizdeki gezici ve geçici tarım işçilerinin de yoğunlukla bu bölgemizden çıkmasına yol açmaktadır. Türkiye Orman Topraksu Tarım ve Tarım Sanayii İşçileri Sendikası'nın (Tarım-İş) çalışmaları, ülkemizdeki gezici ve geçici tarım işçilerinin %53,1'inin Güneydoğu Anadolu Bölgemizden olduğunu göstermektedir (Tablo:4). İkinci ve sonuncu sıralarda yer alan Akdeniz ve İç Anadolu Bölgelerimizden sağlanan gezici ve geçici tarım işçilerinin de büyük çoğunluğunun Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgemiz kökenli oldukları dikkati çekmektedir. Bu insanların çalışırken barındıkları yerlerin %72'sinde tuvalet, %61'inde içme suyu, %54'ünde kullanma suyu bulunmamaktadır.

Tablo:4 Tarım işçilerinin kökeni

Bölgeler	Oran (%)
Güneydoğu Anadolu	53,1
Akdeniz	15,6
Karadeniz	9,4
Ege	7,8
Doğu Anadolu	7,8
İç Anadolu	6,3

Kaynak: Tarım-İş

Tüm bu istihdam ve yaratılan katma değer dikkate alındığında, 50 ya da 100 milyon dolarlık mayın temizleme işi maliyetini öne sürerek bu arazilerin üretime kazandırılmaması, ekonomik kayba, çok daha önemlisi de o yöredeki insanlarımızın özellikle de çocuklarımızın canlarını kaybetmesine ya da sakat kalmalarına yol açmaktadır.

SONUÇ OLARAK;

Türkiye ile Suriye sınırı boyunca bulunan mayınların temizlenmesi konusu, bu ülkedeki herkesin ortak arzusudur. Araziler, mayın temizliği konusunda uzman bir kurum olan Türk Silahlı Kuvvetlerine ya da ücreti karşılığında yerli/yabancı bir şirkete bir an önce temizletilmelidir.

Söz konusu araziler yarım yüzyıldır tarımsal üretimde kullanılmadığından son derece verimli topraklara sahiptir. Bu araziler tarımsal amaçlı kullanılmak üzere bölgedeki topraksız ya da az topraklı çiftçilere, gezici ve geçici tarım işçilerine ve/veya mayın mağdurlarına dağıtılmalıdır.

Araziler suyla buluşturulmalı, çiftçiler kooperatif çatısı altında toplanarak planlı üretim yapmaları sağlanmalıdır. Böylelikle arazilerden en yüksek düzeyde gelir ve istihdam olanakları sağlanacaktır.

Son söz olarak da, "mayınlar temizlensin, araziler ve hayatlar tarımla yeşersin" diyelim.

KAYNAKÇA

Anayasa Mahkemesi Kararı. Esas Sayısı:2009/45.Karar Sayısı:2011/32. www.anayasa.gov.tr

Anonim. Tarım, Sulamanın önemi. www.dsi.gov.tr

Ekonomi Bakanlığı. Yatırım Teşvikleri İstatistikleri (2001-28.2.2013 dönemi). www.ekonomi.gov.tr

Yıldırak, N. ve ark. 2003. Türkiye'de Gezici ve Geçici Kadın Tarım İşçilerinin Çalışma ve Yaşam Koşulları ve Sorunları. Tarım-İş. Yayın No: 2003/4

TBMM 5903 Sayılı Yasa Görüşmeleri, 23. Dönem 3. Yasama Yılı 88-98. Birleşimler. www.tbmm.gov.tr

www.tuik.gov.tr

www.zmo.org.tr

Tablo 1. GAP Bölgesindeki İllere Göre Mayınlı alanların Arazi Varlığı (Anonim, 2009)

İLLER	Mayınlı Alan (da)	İşlenebilir Tarım Alanı (da)
Hatay	36.000	25.000
Kilis	33.000	25.000
Gaziantep	15.000	15.000
Şanlıurfa	54.000	45.000
Mardin	48.000	43.000
Şırnak	30.000	17.000
TOPLAM	216.000	170.000

GAP Bölgesindeki illere ait mayınlı alanların (216.000 dekar), yaklaşık olarak % 80'e yakın bir kısmının (170.000 dekar) I. II. ve III. AKK Sınıfı işlemeli tarıma uygun tarım arazilerinden oluşmaktadır. Bu arazilerin % 70'lik kısmı sulanabilir özellik taşımaktadır.

Tablo 1'de görüldüğü gibi iller içerisinde 54.000 da mayınlı araziye sahip olan Şanlıurfa'da işlenebilir tarım alanı 45.000 da olup, en fazla alanı kapsamaktadır. Sırasıyla Mardin, Hatay, Kilis, Şırnak ve Gaziantep illerinde bulunan bu mayınlı alanlar işlenebilir yapıya sahiptir.

Arazinin mayınlardan temizlenmesine yönelik tartışmalar son birkaç yıldır sürmektedir. Yaklaşık 54 yıldır kullanılmayan bu arazilerin işlenebilir tarım arazisi olduğu bir gerçektir. Topraklar uzun bir süre tarımda kullanılmadığından, verimliliklerinin ve kalitelerinin arttığı varsayılmaktadır.

Mayınlı döşeli bu kuşak toprakların tarımsal kullanılmaları açısından özellikleri henüz ciddi bir biçimde incelenmediğinden, özellikleri çok fazla bilinmemektedir. Ancak Şanlıurfa İli Harran Ovasının Güneyi bu alana yakın ve temsil eden profillerin özelliklerine bakılırsa iyi tarım toprağı oldukları açıktır. Bu bölgede kil yüzdesi değerleri yüzey topraklarda çoğunlukla yüzde 40-65 arasındadır. Profillerin yüzde kil değerleri profil boyunca derinliğin artmasıyla düzensiz bir görünümde olması düşük kodlara çevreden daimi olarak yeni toprak malzemelerin sularla taşındığını göstermektedir. Ayrıca bazı profillerde 150 cm'de taban suyu görülmüştür. Organik madde değerleri ovanın kuzeyinde ortalama yüzde 1.76 iken, orta kesimlerine doğru ortalama yüzde 1.54'e ve güney bölgesine doğru azalarak ortalama yüzde 0.87'ye düşmektedir. Yaklaşık 54 yıldır ekilmeyen mayınlı arazilerdeki topraklarda organik madde miktarlarının ekilen arazilere göre en az yüzde 30-40 arasında daha yüksek olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca, mayınlı toprakların verimliliklerinde büyük artış ve fiziksel özelliklerinin iyi olduğu sanılmaktadır (Çakmak, 2009).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Türkiye'nin gelişmişlik düzeyi en düşük bölgelerinden olması bağlamında; mayınlı arazilerin temizleme sonrasında yöre çiftçisine tahsis edilmesi durumunda yaratacağı istihdam, Türkiye'nin sosyal dengeleri açısından çok önemlidir.

MAYINLI ALANLARIN DEĞERLENDİRİLMELİ OLANAKLARI:

1- Mayınlardan temizlenen arazi yöre çiftçisine tahsis edilmeli, kooperatif yapısı ile ziraat mühendisleri ve köylü üreticilerin birlikte çalışması sağlanmalıdır. Böyle olursa, hem 15 binin üzerinde üretici ve mühendis istihdamı sağlanacak; hem de gerçekleştirilecek yüz binlerce tonluk üretimle, giderek artan tarım ürünü ithalatı için harcanan kaynak azaltılabilecektir.

2- Bu alanda organik tarım kökenli yem bitkileri ekolojik, biyolojik ve botanik özellikleri nedeniyle münavebe bitkisi olarak her zaman tercih edilir durumda olmalıdır. İyi planlanmış sağlıklı bir ekim nöbeti ile toprağın organik madde ihtiyacı karşılanmalıdır. Bu amaçla baklagil bitkileri gibi C/N oranı düşük olan ürünlere mutlaka ekim nöbetinde yer verilmelidir (Soyergin, 2003). Yem bitkileri aynı zamanda toprağın yağış ve rüzgar nedeni ile aşınmasını (Erozyon) önlemektedirler.

3- Bu alanda bitkisel ve hayvansal üretimde bio-güvenliğin sağlanması için koşulların oluşturulması gereklidir.

4- Bu alanda Organik hayvancılığa geçiş aşamasında özellikle organik yem üretimine yönelik destek ve teşvikler gereklidir. Türkiye de hayvancılığın yoğun olduğu bölgeler de, doğal mera ve yaylalardan yararlanılarak, organik sığır, koyun ve keçi üretimi teşvik edilmeli ve organik hayvancılık yapmaya gönüllü çiftçilerden örnek, pilot işletmelerle desteklenmelidir. Organik hayvancılığın gelişmesi için kaliteli ve sağlıklı ürünlere yönelik tüketici talebi artırılmalıdır.

5- Toprak yapısını iyileştiren ve topraktaki biyolojik yaşamı destekleyen yöntemleri izlemelidirler. Toprağın üst kısmını bozan ve verimliliği düşüren anız yakma işleminden vazgeçilmelidirler.

6- Her şeyden önce organik tarım ve hayvancılık, toprakların sürdürülebilir tarım açısından korunmasında büyük önem taşımaktadır. Bu yönde atılacak adımlar tarım ve hayvancılığın geleceğini garanti altına alacak, gelecek nesillere kirlenmemiş verimli topraklar bırakacaktır.

7- Hayvan yetiştiricilerinin organik üretimi benimsemesi yönünden, üretilecek organik ürünlerin maliyet ve kârlılıkları araştırmalarla ortaya konulmalıdır (Saner ve Engindeniz, 2001).

8- Bu alan yapılacak meyvecilik, hem sınırı belirleyecek hem de organik özelliğinden dolayı dünya piyasasında önemli bir paya sahip olacaktır.

9- Meyvecilik, hayvancılık, organik veya endüstriyel tarım için uygun olan coğrafyanın bir özelliği de erkenci tarım için uygun iklime sahip olması.

10- Son olarak mayınlardan temizlenen arazi yöre çiftçisine tahsis edilmeli, kooperatif yapısı ile ziraat mühendisleri ve köylü üreticilerin birlikte çalışması sağlanmalıdır. 1956 yılında güvenliği sağlamak ve kaçakçılığı önlemek için mayınlanan alanda, bugüne kadar yaklaşık 3.000 kişi mayınlara bastığı için ya sakat kaldı ya da hayatını kaybetti.

KAYNAKLAR:

- Anonim, 2009. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Başkanlığı Basın Açıklaması, Ankara. 2009.
- Beek. K. L., 1978. Land Evaluation for Agricultural Development. Int. Institute for Land Reclamation and Improvement/ ILRI. Publ. 23. Wageningen. The Netherlands, 333 S.
- Çakmak, M., 2009. Mayınlı Araziler Ne Kadar Verimli? 11 Haziran 2009 tarihli www.63haber.com haber portalı. http://www.63haber.com/haber_detay.asp?haberID=5081, Şanlıurfa.
- Demir, E., 2003. Güneydoğu Anadolu Projesi'nin Ülke Ekonomisine Katkısı ve Bölge Yerleşim Alanlarına Etkisi *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 23, Sayı 3 (2003) 189-205.*
- Dinç, U., 1980. Landsat-1 ERST-1 Görüntülerinin Toprak Etüd ve Haritalama Çalışmalarında Kullanılma Olanakları Üzerine Bir Çalışma. Ç. Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları No:136, Adana.
- Kanatlı M., Öztürkmen A.R., Doğan İ., Özel N., 2004. Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye Arap Cumhuriyeti Sınırında Bulunan Mayınlı Alanların "Arazi Kullanım Kapasitelerinin Belirlenmesi" Çalışmaları, Şırnak (Silopi)-Şanlıurfa (Final Raporu), Mayınlı Alanların Tarıma Kazandırılması Projesi, T.C. BAŞBAKANLIK GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı Bölge Müdürlüğü, Şanlıurfa.
- Saner, G., Engindeniz S., 2001. Hayvancılıkta organik üretime geçiş olanakları ve Türkiye üzerine bir değerlendirme. Türkiye 2.Ekolojik Tarım Sempozyumu. 14-16 Kasım 2001. Antalya,s.124-133.
- Simonett. D. S., 1983. The Development and Principles of Remote Sensing "Manuel Remote Sensing" R. N. Colwell, Ed. *American Society of Photogrametry*, Falls Church, Virginia, P:32-34.
- Soyergin, S., 2003. Organik Tarımda Toprak Verimliliğinin Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü.Korunması, Gübreler ve Organik Toprak İyileştiricileri. http://www.bahce.biz/organik/toprak_ iyilestirme.htm.

NEDEN KÖY ENSTİTÜLERİ? NEDEN YENİ KUŞAK?

Alper AKÇAM*

Günümüz toplumunun marka ve olgu sağanağı, televizyon baskısı altında yaşayan, kendi yaşamının edilgen bir izleyicisi durumuna getirilmiş yığınları, devrimci bir ütopya olmaksızın bugünlerine ve geleceğine ilişkin özgür bir düşünce geliştirme olanağı bulamayacaklardır.

Ortaçağ karanlığında, antikçağın yeniden bulgulanışı gibi, günümüz yeni ortaçağına karşı da, yeniden bulgulanacak bir yitirilmiş cennet gereksiniminin olduğu çok açıktır. Köy Enstitüleri, altı yıllık kısa yaşam süreci içinde ayırılma varılmış bir aydınlanma ânı olarak elimizin altındadır; bugünün devrimci ütopyası, yitirilmiş cenneti gibidir... Aradan geçen onlarca yıla karşın, Cumhuriyet eğitim ve kültür tarihi içinde çok ayrıcalıklı ve özgün bir yeri olan Köy Enstitüleri'nin değeri, yeni anlam boyutlarıyla çoğalmaktadır...

NEDEN KÖY ENSTİTÜLERİ?

I. Köy Enstitüleri, Bize Özgü, Ayağını Anadolu Toprağına Basan Kurumlardır. ABD'li uzman Fay Kirby, "Türkiye'de Köy Enstitüleri" adlı yapıtının girişinde şöyle diyor: "İkinci önemli sonuç, asıl Köy Enstitüleri'nin Pestalozzi, Dewey, Kerschensteiner gibi Batı eğitimcilerinin düşünlerine göre kurulmuş eğitim sistemlerinden alınarak açılmış okullar değil, onlardan (bilinmesi Türkiye için çok önemli olan) bazı temel noktalarda ve ayrıca nitelik ve nicelik bakımından da değişik bir sisteme dayandığıdır: (...) Üçüncü sonuç, Köy Enstitüleri'nin, Batılı eğitimcilerin düşün ve sistemlerinin taklidi olmadığı gibi, şu ya da bu partinin ve şu ya da bu Bakanın keyfine dayalı bir buluş da olmadığıdır. (...) Köy Enstitüleri'nin Türkiye'nin eğitim sorununun doğal ve zorunlu olarak vardığı, uzun aramalar ve deneyler sonunda kolektif çalışmalarla ortaya çıkarılmış bir eser olduğu, onda hiçbir yapaylık ve siyasal çıkar bulunmadığı, incelemede apaçık belirtilmiştir." (Fay Kirby, Türkiye'de Köy Enstitüleri, önsöz, s VII.)

Köy Enstitüleri, yalnızca bir eğitim, kültür girişimi değil, kurucusu İsmail Hakkı Tonguç'un kitabına verdiği adda anlamını bulan "Canlandırılacak Köy" kavramı ile, tüm Anadolu'un bir tür yenedendoğuşa uğratılması çabasıydı. Köy Enstitüleri hareketi, Anadolu kültüründen, halk kültüründen esin almıştı.

Köy Enstitüleri girişimi, Anadolu köy ve köylüsündeki imece ruhunun, kan toplumu geleneklerinin üzerinden evrensel bilgiye, çağdaş uygarlık

İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'tan;

"Karaağaç Köy Eğitmeni Yetiştirme Kursu Eğitim Şefliğine,

24 Eylül 1937

Kurslarda bulunan eğitmenler tarafından yazılmış güzel yazılar bir araya toplanarak eğitmen kursları için bir (okuma kitabı) bastırılacaktır. Onun için aşağıda saptanan esaslar göz önünde tutularak eğitmenler tarafından muhtelif vesilelerle yazılmış yazıların asılları veya kopyaları toplanarak idaremize gönderilecektir.

Tahrir derslerinde eğitmenler tarafından yazılmış güzel yazılar:

Tasvir mahiyette yazılar, b. Mektup numuneleri, c. Senet ve zabıt varakası örnekleri

Eğitmenler tarafından yazılmış destanlar;

Eğitmenler tarafından oynanan temsillerin aynen tutulmuş zabıtları (Bu piyeslere hariçten hiçbir şey ilave edilmemelidir.) Bu esaslara göre vereceğiniz yazıları 15.10.1937 tarihine kadar göndermenizi önemle dilerim."

(Ferit Oğuz Bayır, Köyün Gücü, Ulusal Basımevi, Ankara 1971, s 131.)

düzeneklerine uzanmış bir kalkışmasıydı. Tonguç Baba'nın deyimiyle, "Korkuya karşı savaşın" işiydi.

Tonguç, Anadolu köyünün bilinen küçük üreticilikten öte Horasan göçebe geleneklerini koruyan paylaşımcı, imececi yapısını görenek davranmış, evrensel pedagojik çalışmalarla kendi toprağının özgünlüğünü Köy Enstitüleri'nde buluşturmayı başarmıştır. Gazi Lisesi'nin, Gazi Eğitim Enstitüsü'nün ders araç gereçleri salonunda, küçük işliklerinde yıllarca emek vermiş bu çilekeş devrimcinin İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne atanmasıyla birlikte eğitim ve kültür politikaları büyük ve yeni bir ivme kazanmıştır...

II. Köy Enstitüleri'nde, hazır bilgiyi öğretme, belletme değil, özgür araştırma ve eleştirel yöntemler önde tutulmaktaydı.

Günümüz Türkiye'si'nde eğitim "bilgi" adı verilen kimi metinlerin belletilmesi, ezberletilmesi esasına dayanmakta, sınavlarda da konu ve anlam içeriğinden çok olasılıklar üzerine kurulu seçenek seçimi yaptırılmaktadır. Köy Enstitüleri'nde ise, bilgi, kaynak araştırması, doğa, beden, yaşam gözlenmesi ile, bir tür üretim olarak deneyimlenmekte, içselleştirilmektedir. "Kültür derslerinin işleniş şekline başlangıçta bir türlü

alışamadık. Öğretmenler bizi gruplara ayırarak çalıştırıyorlardı. Her nedense, konular bu gruplara dağıtılmıştı. Bir gruba verilen konuya diğer gruplar da çalışmaya mecburdu. Bize, 'dersleri artık öğretmen değil kendiniz anlatacaksınız' dediler. Biz hayret etmiştik. 'Hiç diyorduk, öğretmen dururken talebe ders anlatır mı?' (Köy Enstitüsü bir öğretmenin anılarından, anan İ. Hakkı Tonguç, Canlandırılacak Köy, s 625.)

Köy Enstitüleri'nde günde bir saat "serbest okuma" dersi konmuştu. Bu saatte dünya klasikleri öğrenciler tarafından okunmakta, belli aralıklarla yapılan toplantılarda da kitaplar üzerinde tartışma yapılmaktadır. Yüksek Köy Enstitüsü'nde serbest ve tartışmalı okumalardan başka "yazma ve deneme" dersleri bulunmaktadır. Yüksek Köy Enstitüsü üç ayda bir Köy Enstitüsü Dergisi çıkarmakta, bunların dışında çeşitli broşürler yayınlamaktadır. Yayımlanan broşürler arasında "İpekçilik", "Halk Öyküleri Toplama Yöntemi" gibi yapıtlar vardır.

Köy Enstitüleri'nde, derslerin %50'si kültür, %25'i tarım ve uygulama, %25'i ise teknik çalışma şeklinde gruplandırılmıştır. Eğitim süresi beş yıl olan köy enstitülerinde 114 hafta kültür, fen ve öğretmenlik derslerine ayrılmışken 58 hafta ziraat, 58 hafta da teknik ders ve çalışmalarına ayrılmıştır. Ziraat ve teknik eğitime ayrılmış süre kuramsal eğitim süresinden fazladır...

III. Köy Enstitüleri, Anadolu kırsalını bugün de soyup sömüren, geri bırakan, kültürler arasındaki ayrımları kışkırtıp bundan beslenen aşiret yapısına, tefeci-bezirgân ilişkilere, toprak ağalığına karşıydı.

Dönemin canlı tanığı olarak yaşamış ozan Ceyhan Atuf Kansu şunları söylüyor: "Gerçekten köylere dağılan öğretmen adayları, gerek köy yönünden, gerek şehirdeki yönetim adamlarından bazı direnmelere uğruyorlar. Toplumsal destanın içinden çıkmış bu güçlü insan, bozuk düzen giden bir topluluğu sarsıyor, uyuşmuş, köhnemiş eski bir toplumun düzeni karşısına yepyeni ilkelerle bir kahraman gibi çıkıyor. Onun ilkesi emektir. Önünde ise emeğe göre düzenlenmemiş, çoğu kez emeği sömürerek rahata kavuşmuş ortaçağ artığı bir düzen yatıp duruyor." (Ceyhan Atuf Kansu, Sayı 320, 1.3.1947, aktaran Mehmet Başaran, Özgürleşme Eylemi Köy Enstitüleri, s 94.)

IV. Köy Enstitüleri, şöven ve saldırgan bir anlayışı değil, barışçı ve insancıl ilkeleri savunuyordu,

V. Köy Enstitüleri, birey gelişiminde sanat ve estetiği önde tutmuştu

Köy Enstitüsü'nde her öğrenci bir müzik gereci çalmak zorundadır. Köy Enstitüleri'nin cumartesi eğlencelerinde enstitü öğrencileri mandolin, armonika, piyano, keman ve benzeri çalgılarla hem klasik batı müziğinden parçalar çalarlar, hem de yerel ezgileri seslendirirlerdi. Halk müziği ile evrensel çoksesli müzik harman edilirdi.

Köy Enstitüleri uygulaması, ülkenin kültür ve sanat ortamını değiştirecek güçte sonuçlar vermiştir. 17.341 öğretmen arasından 300 yazar ve şair, 400'e yakın müzik eğitmeni, ressam çıkmıştır. Bu sanat insanlarından 20 tanesi bugünkü üniversitemizin güzel sanatlar bölümlerinin kurucusu olacak, akademik dizgelemede profesörlük ününe ulaşacaklardır.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra, iktidarın enstitülere bakışı değişmeye başlayacak, Demokrat Parti'nin iktidara gelmesi ile kırsal alandaki tefeci bezirgân zümre Köy Enstitüleri'ne karşı büyük bir saldırı başlatacaktır. "Partideki toprak ağası milletvekilleri ise daha konunun ortaya atıldığı ilk günlerden başlayarak sert tepki gösteriyorlardı. Bir yıl önce Eskişehir'de bir kahvede Rauf İnan'a (Çifteler Köy Enstitüsü Müdürü -bizim notumuz-) rastlayan Emin Sazak, 'Bu itlere toprak vereceklermiş. Versinler. Bakalım verebilecekler mi? Ben onlara hayvan, çift, çubuk, tohumluk vermedikten sonra, topraklanıp da ne olacak?' demekteydi. Adnan Menderes de bir kahvede 'sövgüler savuruyor' du." (Rauf İnan, Bir Ömrün Öyküsü, aktaran Engin Tonguç, Bir Eğitim Devrimcisi, s 442.)

"Kinyas Kartal, 'Baktık' diyor, 'Köy Enstitüleri gelişiyor. Biz ağalar toplandık. Bu Köy Enstitüleri on yıl daha sürerse, Doğuda ağalık ölecek. 1950 seçimleri öncesinde Demokrat Parti ile pazarlık yaptık ve Köy Enstitülerini kapatmaya söz verirdeniz oyumuzu size vereceğiz dedik. Söz verdiler; oyumuzu verdik. Enstitüleri de kapattırdık." (Dursun Kut, "Kinyas Ağa Köy Enstitülerini Nasıl Kapattırdı?", Cumhuriyet, 20 Temmuz 1996, aktaran Muzaffer İlhan Erdost, Küreselleşme ve Osmanlı "Millet" Makasında Türkiye, s 77.)

NEDEN YENİ KUŞAK?

Köy Enstitüleri'nin kuruluşu üzerinden 73, resmen kapatılışının üzerinden de 59 yıl geçti. Ülkemizin değişimine koşulları, bilim ve teknik alanında o günden bu yana yaşanan değişimler nedeniyle yeni bir bakış açısıyla ele alınmaları gerekmektedir.

Köy Enstitüleri'nin kurulduğu ve yaşama geçtiği 1930'lu, 1940'lı yılların Türkiye'si ile günümüz Türkiye'si birbirinden çok farklıdır. O dönem Türkiye nüfusunun %80'e yakını köylerde yaşamaktadır; köylü, dönem koşulları ve döneme damgasını vuran düşünceler gereği ülkenin ekonomik ve kültürel yaşamına katılması gereken bir çoğunluktur. Bugünse nüfusumuzun büyük çoğunluğu kentlerde yaşamaktadır. 1950'lerde başlayıp 1960'tan sonra hızlanan, 1980 sonrasında ekonomik politikaları ile de ülkenin tüm görüntüsüyle tersine çevrilmesini andıran göçlerle, köylü nüfusumuz kentleri çevreleyen varoşlara taşınmış, buralarda yeni ve en yaygın toplumsal öge olarak kültürel varlığımızın göbeğini oluşturmuştur. Büyük şehirler çevresinde, dün gecekonduarda, bugün aralarına

güneş girmeyecek derecede kötü yapılaşmış apartman bozuntularında yaşayan on milyonlarca insanımız, büyük bir kültür kırılmasına uğramış bulunmaktadır. İletişim çağının, özellikle de televizyonların, tüketim toplumunun ve politik çalışmaların hedef alanıdır... Ülkemiz üzerinde geliştirilen birçok politik sembol, simge, bu alanda sınamakta, benimsetilmekte, buradan hareketle kırsal alanlara doğru gönderilmektedir.

Günümüz kültür eğitim çalışmalarının, hatta ekonomik ve politik yönelimlerin yöneleceği kitleler de bu alanda yer almaktadır. Sendikacı ve sigortalı işçilerimizin sayısı 12 Eylül'den bu yana çok büyük düşüşler göstermiştir. Tuzla tersanelerinde yaşananlar hepimizin gözü önünde olup bitmektedir. Kent gerçekliğimiz, Tuzla'da arka arkaya yaşanan işçi ölümleriyle kendini göstermekle kalmamakta, başka alanlarda da acılı örnekler gözlenmektedir. 2008 Ocak ayının son günü yeni bir patlama haberi duyuyoruz ekranlarımızda. Davutpaşa'da kaçak çalışan işyerlerinin bulunduğu bir yapıda patlama olmuş, olayda 20 kişi ölmüş, yetmiş kişi yaralanmıştı. Ölen ve yaralananların tamamı yakını sigortasız, kaçak alıştırılan yoksul işçilerdi!

Köy Enstitülerini kuran ve yaşama geçiren anlayış, gündelikçi emeğin insancıl koşullarda yaşamını sürdürebilmesi için de harekete geçmek zorundadır. Kent varoşlarını dolduran yurttaşlarımız üzerinde oynanan tarikatlaşırma, itaatkâr, duacı kitleler yaratma politikalarına karşı halkın inançlarına ve kendi öz kültürüne saygılı, o kültürden beslenen özgür ve özgün eğitim, kültür kurumları oluşturulmalıdır.

Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği, kentlerimizi çevreleyen kardeşlerine kendi kültürleri içinde, tiyatrosuyla, müziğiyle, bilimci alan araştırmalarıyla, yeni bir uyanış, yenedendoğuş çabasının ışığını yakmaya çalışıyor, onları yeniden imeceye çağırıyor...

Tüm bu seçenek ve düşünsel olanaklar içinde, Avrupa'nın çevreyi kirleten sanayi kuruluşlarının 2001 krizinde çoğalan bir ivmeyle Anadolu'ya taşındığı, coğrafyamızın yer altı ve yerüstü tüm kaynaklarının en uzak koyaklarda akan en şirin dereciklere kadar yağmalanmaya çalışıldığı bir dönemde yaşadığımızı da görerek, dikkatlerimizi kendi toprağımıza ve doğal zenginliklerimize çevirmek zorundayız. Toprağa, suya, hatta havaya ve güneşe yönelik bu soyma, sömürme, kirletme saldırısının Kepirtepelili enstitülerinin bir zamanlar karın doyurduğu Trakya topraklarında yol açtığı yıkımsa, herkesin gözünün önündedir. Bugün çarpık sanayileşmenin henüz pek ulaşamadığı Cılavuz yaylası, küçücük Ardahan platosunda 300.000 insan doğaya en küçük bir zarar vermeksizin, doğal kaynaklar aracılığıyla yaşamını sürdürürken (üretici örgütsüzlüğünü ve tefeci-bezirgân sömürsünü de söz konusu etmiyoruz), İstanbul'un Rumeli yakasında yaklaşık 200.000 insanın çalıştığı Çekmece-İkitelli - Silivri alanında yeşil alan bırakılmamış, solunacak hava kalmamış gibidir...

Ekonomik yağmanın yanında, kültürel yağmanın ve imgesel kördüğümün öne çıktığı günümüz düşün dünyasında, Latin Amerika'dan Anadolu'ya uzanan bu değişim istenci, Adorno'nun sanatla doğa arasındaki uçurumu ortadan kaldırma çağrısına da işaret etmektedir.

Türkiye, 1950'lerden başlayarak içine yuvarlandığı büyük yanlıştan an geçirmeksizin geriye dönmeli, tarımda teknolojinin kullanımı, doğal kaynakların korunup geliştirilmesi ve üretici örgütlenmesi bakımından ileri atılımlar yapılmalıdır.

Köy Enstitüleri gerçeğinden hareketle, yeniden üretime ve kırsal alana, toprağa dikkatimizi çekmek, nüfusun yüzde yetmişinin yaşadığı büyük kent çevrelerini de Anadolu coğrafyasının bir parçası sayarak bu alandaki çalışmalara yoğunlaşmak zorundayız. Yeni kültür politikasının özü, üretime ve toprağa dönüş olmalı, halk kültürünün yeniden doğuşu ve halkçılık ana ilkeler olarak benimsenmelidir.

Aydınlarımız, üstyapıdaki seçkin bazı çatışmalarda güç ve zaman yitirmek yerine, halkın içinde olmayı başarmalıdır. Çarşafıyla, türbanıyla HESçi yağmacılara direnen Tortumlu kadınların mücadelesi asla unutulmamalıdır.

Yeniden doğaya ve kendi gerçekliğimize dönüşü amaçlayan yeni bir kültürel hareket için siyasal iktidar değişikliği beklenmemelidir. Geleceğe yönelik öncü çalışmalar bugünden başlatılmalı, emperyalist, gerici politikalara karşı olan yerel yönetimlerin, meslek odalarının, demokratik kitle örgütlerinin ve parasız eğitim istediği için aylarca zindanlarda tutulan devrimci gençliğimizin güçleri birleştirilmelidir. Oluşturulacak imececi kültür ve üretim işliklerinde dünün Köy Enstitülerini bugünün Köy-Kent Enstitüleri'ne dönüştürmenin yolları tartışılabilir.

Boşluktan toprağa dönüşün yolu...

GDO'LU PİRİNÇ KABUSU!

Mersin Limanında geçtiğimiz ay 23 bin ton GDO'lu pirinç yakalanması halk sağlığı açısından kamuoyunda büyük endişelere yol açarken, yetkili ağızlardan yapılan çelişkili açıklamalar kafaların daha da karışmasına neden oldu.

Mersin'de el konulan 23 bin ton ithal GDO'lu pirinçle ilgili Agro, Tat Bakliyat ve Göze Tarım'ın sahipleri ile üst düzey yöneticilerinin de aralarında bulunduğu 8 kişi, 'Biyolojik terör' ve 'kaçakçılık' iddialarıyla tutuklandı. Soruşturma dosyasına giren İTÜ raporunda ürünlerin taşınması ve depolanması sırasında GDO bulaşmış olma ihtimaline karşı, pirinçlerin steril su ile iki kez yıkanarak analiz yapıldığı ifade edildi.

Pirinçlerin ABD'den ithal edildiği iddialarına karşılık, ABD Büyükelçiliği'nden yapılan açıklamada ülkelerinde üretilen pirinçlerin GDO'suz olduğu savunuldu. Söz konusu pirinçlerin Amerikan halkı tarafından da tüketildiği ifade edilen açıklamada şu ifadeler yer verildi: "Bu nedenle pirinçlere GDO'suz sertifikası verilerek ihracatı sağlanmıştır. Gemilerde bir önceki sevkiyatlardan kalan düşük seviyelerdeki çöp, polen ve toz artıkları testlerde çıkabilir. Ancak bu karışımlar ürünün kalitesini etkilemez."

Gümrük ve Ticaret Bakanı Hayati Yazıcı yaptığı açıklamada, gümrükte el konulanın dışında 1500 ton pirincin de iç piyasada yakalandığını belirtti. Yazıcı, "İlk tespit GDO tamam. TÜBİTAK laboratuvarından rapor almışlar. Ama tümünü kapsıyor mu bilmiyorum. Çünkü bir 21 bin ton var, bir 360 ton var, bir de iç piyasaya girmiş olandan 1500 ton civarında yakalanıp el konulmuş" dedi. Yazıcı, Mersin'den sonra Tekirdağ'da da GDO'lu ithalat yapıldığı bilgisine ulaştığını kaydetti.

Ancak Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi Eker, dünyada ticarete konu olan GDO'lu pirinç bulunmadığını iddia ederek, Mersin'de ele geçirilen ürünün çeltik (kabuklu, işlenmemiş pirinç) olduğunu ve kabuğunda GDO bulaşmasına rastlandığını, ürün olarak pirinçte ise GDO'ya rastlanmadığını söyledi. Eker, bulaşmanın da soyadan kaynaklı olduğunu tespit edildiğini savundu.

Tarım Bakanı Eker'in dünyada ticarete konu GDO'lu pirinç olmadığı iddiasına karşılık, uzmanlar Japonya, Çin, İran ve ABD'nin pirincin genini değiştirdiğini anımsattılar. Uzmanların verdiği bilgiye göre Japonya'da geliştirilen çeşit, besin içeriğini zenginleştirmeyi hedefliyor, çok küçük izole bir alanda üretimi var. Çin ve İran'dakiler böceklerle karşı içinde kendi zehrini üretiyor. ABD'dekiler ise o pirinç tohumuyla kullanılmak üzere verilen yabancı ot ilacına toleranslı çeşitler. Ancak ticari amaçlı üretim izni almış GDO'lu pirinç çeşitleri olsa da ticari amaçlı ekimin bulunmadığı belirtiliyor. Bu durum da dünyada GDO'lu pirincin var olduğunu ortaya koyuyor.

Uzmanlar binde 1 bile bulaşma olsa o ürünün imha edilmesi gerektiğini vurguluyorlar.

Hatırlanacağı üzere 2011 yılında da Ukrayna'dan Türkiye'ye gelen 2 gemide 6 bin 600 ton GDO'lu mısır ele geçirilmişti.

TÜRKİYE'NİN İTHAL PİRİNÇ İHTİYACI VAR MI?

Türkiye geliştirdiği Osmaniye 97 çeltik çeşidiyle pirinç üretimini yaklaşık iki kat artırarak kendine yeterliliği hemen hemen yakalamış durumdadır. İçinde GDO olmayan, son derece yüksek verimli bu çeltik çeşidi Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsü tarafından geliştirilmiştir. Türkiye'nin yıllara göre pirinç üretimi Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 Türkiye'nin 1988-2012 Yılları Arası Çeltik Üretimi

Yıl	Ekim Alanı (dekar)	Üretim (ton)
1988	510 000	262 500
1990	530 000	230 000
1995	500 000	250 000
2000	580 000	350 000
2001	590 000	360 000
2002	600 000	360 000
2003	650 000	372 000
2004	700 000	490 000
2005	850 000	600 000
2006	991 000	696 000
2007	939 000	648 000
2008	995 000	753 325
2009	967 541	750 000
2010	990 000	860 000
2011	994 000	900 000
2012	1 197 247	880 000

Kaynak: TÜİK

Ancak üretim ve verimdeki artışa rağmen Türkiye 2003-2012 yılları arasında 1.2 milyar dolar karşılığında, 2.8 milyon ton çeltik ithal etmiştir.

Tablo 2 Türkiye'nin 2003-2012 Yılları Arası Çeltik İthalatı

Yıl	Miktar (ton)	Değer (1000\$)
2003	248.442	55.639
2004	165.866	62.025
2005	302.813	97.186
2006	272.611	89.105
2007	195.768	112.750
2008	239.999	172.790
2009	226.709	135.271
2010	535.106	264.541
2011	349.568	152.439
2012	263.529	111.346
TOPLAM	2.800.411	1.253.092

Kaynak: TÜİK

GDO NEDİR?*

Doğal yolla gerçekleşmeyecek bir şekilde genetik materyali değiştirilmiş canlıya (bitki, hayvan, bakteri, vs) genetiği değiştirilmiş organizma adı verilmektedir. GDO'lu ürünlerin tarımı ve ticareti 1996 yılından itibaren yaygınlaşmıştır. 1996'da 1,7 milyon hektarda yapılan üretim 2012 yılında 170,3 milyon hektara yükselmiştir (Tablo 3).

Tablo 3 Dünyada GDO'lu Tohum Ekim Alanlarının Gelişimi (milyon hektar)

1996	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1,7	44,2	90	102	114,3	125	134	148	160	170,3

Kaynak: James, 2012

Günümüzde dört GDO'lu ürün (soya, mısır, pamuk ve kanola) ticarete konu olmaktadır. Her ne kadar küresel ticarete konu olmasa da yonca, keten, mercimek, kavun, erik, patates, pirinç, şekerpancarı, ayçiçeği, tütün, domates ve buğdayın da genleriyle oynanmış durumdadır.

GDO'lu tohumla tarım yapan ülkeler arasında ABD 69,5 milyon hektar ile birinci durumdadır. ABD'yi 36,6 milyon hektarla Brezilya, 23,9 milyon hektarla Arjantin, 11,6 milyon hektarla Kanada ve 10,8 milyon hektarla Hindistan izlemektedir. Dünyada toplam 28 ülkede GDO'lu tohumla üretim yapılmaktadır (James, 2013).

GDO taraftarları, genetiği değiştirmiş ürünlerin daha verimli olduklarını, daha az tarım ilacı kullanıldığını ve bu yolla üretimin artırılarak, dünyadaki açlığın sona erdirileceğini savunmaktadırlar. Bağımsız bilim insanlarının çalışmaları ise bu iddiaların doğru olmadığını ortaya koymaktadır. GDO doğaya ve canlıların doğal işleyişine aykırı bir işlemdir.

GDO-VERİM İLİŞKİSİ

Arjantin, ABD ve Brezilya'dan sonra dünyada GDO'lu tohumla tarımsal üretim yapan en büyük üçüncü ülkedir. Tarım arazilerinin yaklaşık %70'inde GDO'lu mısır, soya ve pamuk üretilmektedir. Mısır ekim alanlarının %90'ına yakın bölümünde ise GDO'lu tohumla üretim yapılmaktadır. GDO'lu tohumla üretimin henüz başlamadığı 1995 yılı ile GDO'lu üretimin yapıldığı 2009 yılı verilerine bakıldığında Arjantin'de mısır üretimi yalnızca %15 artmıştır. Üretimin en yüksek olduğu 2005 yılında ise %79 artış olduğu görülmektedir. Söylenildiği gibi 3 kat artış olmamıştır. Aynı yıllar dikkate alındığında, GDO'suz tohumla üretim yapan Türkiye'nin mısır üretimi ise %125 artmıştır.

Birim alandaki verimler karşılaştırıldığında, söz konusu GDO'lu tohumla mısır üreten Arjantin'de verim %24 artarken, GDO'suz tohumla üretim yapan Türkiye'de %95 artmıştır. Ayrıca GDO'suz tohumla üretim yapan Türkiye'nin birim alanda mısır verimi, GDO'lu tohumla üretim yapan Arjantin'den %28 daha yüksektir.

Öte yandan GDO'suz tohumla üretim yapan ülkemizde soya verimi, bu ürünü %90 ve üzerinde GDO'lu tohumla üreten ABD'den %25, Arjantin'den %30, Paraguay'dan %40, Uruguay'dan %55 daha yüksektir. Aynı şekilde GDO'suz tohumla pamuk üreten ülkemizde verim, bu ürünü %90 oranında GDO'lu tohumla üreten ABD'den %30, Hindistan'dan %60, Arjantin'den %65 daha yüksektir.

GDO'lu mısır, soya ve pamuk verimi açık ve net bir şekilde görüldüğü üzere GDO'suz tohumla üretim yapan ülkemizden oldukça düşüktür. GDO'lu tohumların daha verimli olduğunu söylemek çiftçilerimizi ve halkımızı yanıltmaya yöneliktir.

GDO AÇLIĞI ÖNLER Mİ?

Dünyanın kuzey yarıküresindeki insanlar ağırlıklı olarak buğdayla, güney yarıküredeki insanlar ise pirinçle beslenmektedir. Dünyada Türkiye gibi 10 ülkeyi (750 milyon insan) besleyecek kadar buğday stoku, Türkiye gibi 165 ülkeyi (12 milyar insan) besleyecek kadar pirinç stoku bulunmaktadır. Ayrıca büyük çoğunluğu gelişmiş ülkelerde olmak üzere dünyada 1,3 milyar obez insan bulunmaktadır (ETC Group, 2009). Bu tablodan, dünyadaki açlığın nedeninin üretimin adil paylaşılması olmadığı anlaşılmaktadır. Açlık sorununu üretim yetersizliğine dayandırmak

son derece yanlıştır. Bu nedenle GDO'ların dünyadaki açlığa çare olacağı söylemi de gerçekçi değildir.

Günümüzde GDO'lar yaygın olarak hayvan yemi ve tarımsal yakıt üretiminde kullanılmaktadır. Üçüncü dünya ülkeleri daha çok pirinçle beslenmekte, hayvansal ürünleri oldukça düşük düzeylerde tüketebilmekte, hatta pek çoğu hiç tüketememektedir. Bu nedenle GDO'lu hayvan yemi, açlara ya da fakirlere değil, yaygın olarak hayvansal ürünlerle beslenen gelişmiş ülkelere hizmet etmektedir. Tarımsal yakıtlar da gelişmiş ülkelere hizmet etmektedir. Tarımsal yakıt üretilen ürünler aynı zamanda aç insanlar için üretim yapılabilecek alanları işgal ederek açlığı teşvik etmektedir. GDO'lu pamuğun da tekstil sanayiinde ve hayvan yemi olarak kullanımının yaygın olduğu düşünülürse, GDO'lu ürünlerle açları beslemek gibi bir kaygının olmadığı açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

GDO VE TARIM İLACI KULLANIMI

1996-2009 yılları arasında tarım ilacı kullanımı GDO'lu pamukta 3 kat, GDO'lu soyada 2 kat, GDO'lu mısırdaki ise %39 artmıştır (Benbrook, 2009). 1996-2011 yıllarını kapsayan 16 yıllık veriler, GDO'suz ürünlere göre GDO'lu ürünlerde 239 milyon kg daha fazla tarım ilacı kullanıldığını göstermektedir (Benbrook, 2012).

Bu artış glifosata toleranslı GDO'lu ürünlere uygulanan yabancı ot ilacındaki hızlı artıştan kaynaklanmıştır. Direnç kazanmış süper yabancı otların ortaya çıkması glifosat kullanımını artırmıştır.

Günümüzde üretilen GDO'lu tohumların %75'ini tarım ilacına toleranslı çeşitler oluşturmaktadır. Yani GDO'lu tohumu üreten şirket, o tohumla kullanılmak üzere kendi tarım ilacını pazarlamaktadır. Bu durumda çiftçi kendi özgür iradesiyle başka bir ilacı seçmemekte, aksi halde bitkisi zarar görmektedir. GDO'lu tohumları üreten birkaç çokuluslu şirket aynı zamanda küresel tohum pazarının da en önemli aktörleridir (Tablo 4). Yine bu şirketler dünyanın en önde gelen tarım ilacı şirketleridir (Tablo 5).

GDO'lu tohum pazarında rakipsiz birinci sırada yer alan Monsanto, küresel tohum pazarında %35 payla lider konumdadır. Aynı şekilde DuPont %22 payla ikinci, Syngenta %13 payla üçüncü ve Bayer Crop Science %4 payla yedinci sırada gelmektedir. Monsanto GDO'lu tohum pazarının %90'ına tek başına hakimdir. Onu %4 payla Syngenta izlemektedir.

Tablo 4 Küresel Tohum Pazarı

Şirket	Ülke	Pazar payı (%)
Monsanto*	ABD	35
Dupont*	ABD	22
Syngenta*	İsviçre	13
Groupe Limagrain	Fransa	8
Land O'Lakes	ABD	7
KWS AG	Almanya	5
Bayer Crop Science*	Almanya	4
Sakata	Japonya	3
DLF-Trifolium	Danimarka	2
Takii	Japonya	2

* GDO üreten şirketler

Kaynak: Mulle ve Ruppner (2010)

Küresel tarım ilacı pazarında da aynı zamanda GDO'lu tohum üreten şirketler olan Syngenta %18 payla birinci, Bayer %17 payla ikinci, Monsanto %10 payla üçüncü, BASF %9 payla dördüncü, Dow AgroScience aynı payla beşinci ve DuPont %5 payla altıncı sırada yer almaktadır (Mulle and Ruppner, 2010).

Tablo 5 Küresel Tarım İlacı Pazarı

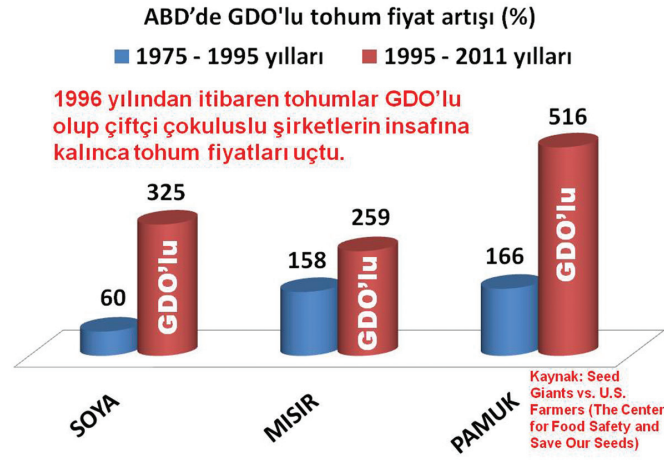
Şirket	Ülke	Pazar payı (%)
Syngenta*	İsviçre	18
Bayer*	Almanya	17
Monsanto*	ABD	10
BASF*	Almanya	9
Dow AgroScience*	ABD	9
DuPont*	ABD	5
Makhteshim Agan	İsrail	4
Nufarm	Avustralya	4
Sumitomo Chemical	Japonya	4
Arysta Lifescience	Japonya	2

* GDO üreten şirketler Kaynak: Mulle ve Ruppner (2010)

Görüldüğü üzere GDO'lu tohumları üreten çokuluslu şirketler, aynı zamanda dünyanın en önde gelen tarım ilacı şirketleri olup, gelirlerinin çok önemli bir bölümünü tarım ilacı satışından sağlamaktadırlar. Bu şirketlerin tarım ilacı satışlarını düşürecek bir tohum üretmeleri öncelikli mantığa aykırıdır. Bu nedenledir ki tarım ilacı satışını artıracak yabancı ot ilacına toleranslı GDO'lu tohumlar yaygın olarak üretilmektedir (ETC Group, 2009). Rakamlar da yaygın olarak GDO'lu tohum kullanılan ülkelerde tarım ilacı kullanımının artmakta olduğunu açık bir şekilde göstermektedir (FoEI, 2009).

GDO'LU ÜRÜNLERİN BESLEYİCİLİĞİ

Pirinç A vitamini içermediğinden, temel olarak pirinçle beslenen güney yarıküredeki insanlarda ileri düzeyde görme bozukluklarına rastlanmaktadır. Bu durum özellikle çocukları ve hamileleri yakından etkilemektedir. Bu sorunu giderebilmek için 1999 yılında İsviçreli ve Alman bilim insanları nergis bitkisinden aktardıkları bir genle pirinç beta karoten ürettirdiler. Bu madde insan vücudunda A vitaminine dönüşmektedir. Bu nedenle de bu pirinç “*Altın Pirinç*” adı verilmiştir (Ye ve ark., 2000; Piane ve ark., 2005). Ancak bu dönüşümün olabilmesi için insan vücudunda yeterli protein, yağ ve çinko bulunması gerekmektedir. Bu da dengeli beslenen bir insanda bu dönüşümün olabileceğini göstermektedir. Oysa açlıkla mücadele eden çocukların bu pirinçten yeterli A vitamini sağlayabilmeleri için günde 5,5 kg, kadınların ise 7,5 kg pilav yemeleri gerekmektedir. Bir insanın her gün bu düzeyde pirinç tüketmesi mümkün değildir. Buna karşın iki kaşık patates ya da yarım tabak sebze yemeği insanın günlük A vitamini ihtiyacını büyük ölçüde karşılamaktadır (Jiao, 2010). İşte bu nedendir ki, 10 yılı aşkın süredir büyük reklamları yapıldığı halde Altın pirinç bir türlü piyasaya çıkamamıştır.

Soya ve kanolanın genetik yapısının değiştirilmesi de besin içeriğinin zenginliği noktasında önemli sorunlara yol açmıştır. GDO'lu soya insanların kansere karşı direncini artıran isoflavonları %12-14 arasında daha az içermektedir. Ayrıca kalp sağlığı için yararlı fitoöstrojen konsantrasyonu GDO'lu soyada daha düşük miktarda bulunmaktadır (Lappe ve ark., 1999). Öte yandan yağ içeriğinde A vitamini kapsamını artırmak için genetiğiyle oynanan kanolanın E vitamini içeriğinin son derece azaldığı ve yağ bileşiminin değiştiği saptanmıştır (Shewmaker ve ark., 1999).

GDO'LAR VE İNSAN SAĞLIĞI

Kanada'da Sherbrooke Üniversitesi'nde yapılan bir çalışmada; GDO'lu gıdalarla beslenen kadınların kan örneklerinde -hatta bu çalışmada yer alan 30 hamile kadının karınlarındaki doğmamış bebeklerinin kanında dahi- bitkilere aktarılmış olan bakterinin zehri saptanmıştır (Aris ve Leblanc, 2011). Bu zehrin özellikle doğacak bebeklerin yaşamında ve onların çocukları üzerinde ne gibi bir etki oluşturacağını izlenmesi gerekmektedir.

GDO'ların insanlar üzerindeki etkileri tam olarak bilinmemesine karşın, az sayıdaki çalışma endişe verir boyuttadır. Gönüllü denekler üzerinde sadece GDO'lu soya yedirilmek suretiyle gerçekleştirilen bir çalışmada, GDO'lu DNA'nın sindirim sisteminde tamamen parçalanmadığı ve barsak bakterilerine geçtiği belirlenmiştir (Heritage, 2004; Netherwood ve ark., 2004).

Böceklerle karşı kendi tarım ilacını üreten GDO'lu tohumlarda gen aktarımının başarılı olup olmadığını belirlemek amacıyla antibiyotik direnç genleri kullanılmaktadır. Bu ürünleri tüketen insanlarda en büyük risk bağırsaklardaki bakterilere bu direnç genlerinin geçmesidir. Bakteriler aralarında çok kolay gen alışverişi yaparlar. Hastalık yapan bakterilerin bu yönde direnç geliştirmeleri ise insanların tedavisini zorlaştırıcı bir durumdur.

Fransa'da Rouen ve Caen Üniversiteleri'nden bilim insanlarına yapılan bir çalışma, yabancı ot ilacına toleranslı GDO'lu ürünlerle kullanılan glifosatin düşük düzeylerde bile olsa insan hücresinde tahribata yol açtığını ortaya koymuştur (Serolini ve ark., 2009).

GDO'ların sağlık boyutu kapsamında bağımsız bilim insanlarının hayvanlar üzerinde yaptıkları çalışmaların sonuçları endişe verici boyuttadır. Örneğin GDO'lu mısırla beslenen farelerde kısırlık (Velirimov ve ark., 2008), kandaki trigliserit miktarında %24-40 oranında artma, karaciğerde büyüme, beyinde küçülme (Serolini, 2007), bağışıklık sisteminde çökme (Finamore ve ark., 2008), sindirim sistemi, karaciğer ve böbreklerde tahribat (Kılıç ve Akay, 2008), GDO'lu domatesle beslenen farelerde mide lezyonu (Hines, 1993; Pusztai, 2000), GDO'lu soya ile beslenen farelerin karaciğer, pankreas ve testis fonksiyonlarında bozulma (Malatesta ve ark., 2002, 2003; Vecchio ve ark., 2004) saptanmıştır.

GDO'lu soya ile üç nesil koyun besleme çalışmasında sindirim sisteminde bozukluklar ortaya çıkarken, doğan kuzuların karaciğer ve pankreaslarında hücre değişimleri tespit edilmiştir (Trabalza-Marinucci, ve ark., 2008). Aynı şekilde GDO'lu soya ile beslenen tavşanların böbrek ve kalp enzim fonksiyonlarında bozulma olmuştur (Tudisco, 2006).

Koyunların sindirim sisteminde GDO'lu Bt mısır DNA'sı tespit edilmiştir. Bu çalışma, mısırdaki antibiyotik direnç geninin sindirim sistemindeki bakterilere geçme olasılığını göstermektedir. Bu durumda hastalık yapıcı süper bakterilerle başa çıkmak son derece zordur (Duggan ve ark., 2003). Bir diğer GDO'lu yemle yapılan bir hayvan besleme çalışmasında hayvanların kan, karaciğer, dalak ve böbreklerinde GDO'lu genlere rastlanmıştır (Mazza ve ark., 2005).

İtalya'da Catania Üniversitesi'nin marketlerden toplanan 60 süt örneği üzerinde yaptığı incelemede her dört örnekten birinde GDO'lu mısır veya soyaya ait gen parçaları tespit edilmiştir (Agodi ve ark., 2006). Bu çalışma bize pastörizasyon işleminin dahi GDO'yu parçalayamadığını göstermesi açısından önemlidir.

GDO SADECE ÇOKULUSLU ŞİRKETLERİ BESLER!

Türkiye 13 bin bitki türü ve bunların içinde de yaklaşık 4 bin endemik (sadece Anadolu'da bulunan) türle büyük bir biyolojik çeşitliliğe sahiptir. Ülkemiz özellikle hububat ve baklagillerin anavatanı konumundadır. Tarımda GDO'ların en büyük risklerinden biri gen kaçışıdır. Bir köyde GDO'lu mısır ekilmesi halinde köydeki diğer tarlalardaki mısırların da polenlerin taşınması yoluyla genetikleri değişebilmektedir. Bu da GDO'suz üretimi ve organik tarımı olanaksız hale getirmektedir.

Ülkemizde yetiştirilen mısır, soya ve pamuğun verimi, bu ürünleri yaygın olarak GDO'lu tohumla yetiştiren ülkelerin çok üzerindedir. Son derece büyük avantajlara sahip ülkemizin ihtiyacı GDO'lu ürünler değil, kendine yeterliliği hedefleyen bağımsız tarım politikalarıdır.

Asla unutulmamalıdır ki, sorunları çözemediği gibi yeni sorunlar yaratan GDO'lar dünyadaki açları değil, çokuluslu şirketleri besleme projesidir.